

My balsam használt petis sor, vagy annak helye egyszerű kúrával 16 krajczár; többesre lgtatásnál 30 krajczár. Bőlyegdíj külön minden lgtatás után 50 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad *Hofschon*, Habsburg-stein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seberstasse Nr. 2 és Oppell A. Wallfische Nr. 22.

Codein-melleczukorkák.

Elismert hatásuk a hőkurut, köhögés, rekedtség és elnyálkásodás esetében; a gége kiszáradásánál nedvesítő gyanánt szolgálnak, a nyálka kiköptetését előmozdítják és a hurutos és tüdőbajokban enyhülést hoznak.

1 csomag ára 20 kr. o. é.

Főraktárak: Neustein Pülöp gyógyszerésznél Bécsben; Török József gyógyszerész, Thalmayer és társa, Budapest; Sipőcz István gyógyszerész, Pécsen, és a legtöbb gyógyszerárakban a birodalomban. 3841

A híres 30 éves
4005-7 valódij
szirmiai zárdaszilvoriumnak
egyedüli főraktára
BUDAPESTEN: ÉDER ANTAL GYULA
zongora-üzletében
váci-utca 12. sz. a. létezik.

Ára nagy poszgó-üvegben . . . 1 frt 20 kr.
pintes üvegben 2 frt —
Szátküldések, előpénz és utánvétel mellett, minden irányban mindenkor pontosan teljesítetnek.

Támaszkodva a megelőző és nagyserű sikerekre, melyeket sokféle tanulmányon és számos kísérleten alapuló gyógymódom által a

tüdővész

s valamennyi torok-, mell-, tüdő- és az ezekhez járó lég-betegségek minden félében gyógykezelésem által elértem, köztük legelőször minden esetben emeltem minden elültetett vagy ezekhez hasonló betegségekben szenvedőket, legyen bajuk bármily fokú, és használtak legyen bármily különböző szerkezetű siker nélkül, fölszított, hogy bizalommal hozzám forduljanak, s nekem röviden a baj nemét és fokát leírják. Számos köszönő levél olyan főleggyógyultaktól, kik eljárásom folytán lényeges kiadások nélkül, már nem is remélve, hogy valaha teljes egészséget visszanyerjék, s mégis helyre lettek állítva, kívánatra mindenlétnek megtekintés végett rendelkezésemre állanak.

Fränkl S.
specialista torok-, tüdő-, mell- és sorvasztó-betegségekre.
Luxemburg, 3833-4

Ajánlunk első rendű porosz ludwigglüchi

szalon-köszenet

á 90 kr. 50 kilogr.; továbbá elsőrendű

pir-szenet (coaks) a légszeszgyárból á 87 kr. 50 kilogr., házhoz szállítással együtt. Megrendelések elfogadhatók 3898

központi hivatalunkban: dob-utca 10.; továbbá a főhivatalban: József-tér 10., vagy hatvani-utca, ferencziek bazára 11. Holtscher és Deutsch.

The Singer Manufacturing Co.

New-York (Amerika). Budapest, csak váci-utca „a vastuskozh.”

A világ legnagyobb varrógép-gyára

ajánlja a felülmúlhatlanul ismert

eredeti Singer-féle új családi varrógépeket. Ára frt 50, 65, 71.

Minden készlettel tüzelés, fodorítás, vattázás, behajtás, sújtás-felvarrás, keskeny és széles szegés, zsinór-bevarrás szél- és ajour-varrás és zsinór-szegélyezés stb.; mely egyszerű szerkezete miatt minden egyéb rendszerű föltt előnyvel bír; továbbá különlegességeket szabók, cipészek, nyergesek stb. eff. számára. 3880

Eladás kis összeg letétele mellett részletfizetésre, vidékre is.

Fióküzlet: Buda, viziváros, fő-utca 52. szám, gróf Andrássy palota.

Budapest, csak váci-utca.

A FRANKLIN-TARSULAT kiadó-hivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) a következő hirlapot lehet megrendelni:

NEMZETI HIRLAP

III. évfolyam.

A Nemzeti Hírlap" tárgyalja a politikai napi kéréseket rövid, velős, népszerűen tartott vezérezkékben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás tüleiről, bizottságok, szakbizottságok-pártklubok tanácskozásiáról rövid, de kimerítő tudósításokat távirati és újdonsági rovatában a legújabb híreket.

Hogy hírlapírói tekintetben mit és mennyit vagyunk képesek nyújtani a közönségnek: azt olvasóink harmadfélvéri működésünkből megítélhetik. S tán fel szabad tennünk, hogy sikerült kivívniunk azon elismerést, miszerint a közönség azon folyton emelkedő részvétét, melylyel vállalatunkat felkarolta, igyekeztünk a lapnak mind jobbá tételével lehetőleg viszonzni.

A mióta a keleti bonyodalmak uralkodnak a nemzetközi politikában, a „Nemzeti Hírlap" harctéri s más keleti levelezői által legjobban informált közönség lett a magyar hírlapirodalomnak; s ezenkívül ma is a legolcsóbb lap, mely a politikai hírlapolvasó igényeit kielégítheti.

A „Nemzeti Hírlap" mindennap egy íven, a szűk-séghez képest évenként 50-100-szor félívenyi melléklettel, ünnep utáni napokban pedig félíven fog megjelenni:

A rendes előfizetés, mely bármely hónap elején kezdhető meg:

Egy óra 1 frt 40 kr.
Két óra 2 „ 30 „
Három óra 4 „ — „

GYOMOR-

betegségeket

és minden altesti bajokat (galandférgyet biztosan és fájdalom nélkül) gyógyít a legjobb sikerrel specialista Dr. **Lecco**, Bécs, Kohlmarkt 20. (Levelek díjjal ellátottak vagy ajánlva legynének). 3834

A híres eredeti mestermű **hajbetegségekről és hajápolásról** éppen most jelent meg legújabb kiadásban e cím alatt: „**der Haarschwund**“ (A hajvesztés) és azt mindenkinek ingyen-bérményre a világ bármely országába megküldi a szerző: **Edm. Bühlig**, Leipzig, Lessingstrasse 15c. I. Etage. Levelek kéretnek kiadó-hivatalomba Lipsteben, Ritterstrasse 43. sz. intézetnél. 3830

A legnagyobb szőnyeg-raktárt,

valamint

takarók, függönyök és butorszöveteket

a legolcsóbb gyári árak mellett 3885

ajánlják

Az északeszillaghoz
V. ker.
Dorottya-utca
2. sz.

Tottis és Kren
BUDAPEST.
Megrendelések legpontosabban foganatosítottak.

Fiók-üzlet:
IV. ker.
Bécsi-utca,
Kristóf-tér sarkán.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

Neuer illustrierter Volks-Kalender

für Ungarn und Siebenbürgen

auf das Gemeinjahr 1878.

Das Calendarium verfaßt von

Dr. Franz Albert v. Monte Dego.

gewesener Director der Sternwarte zu Eclat.

Preis geh. 50 fr.

Inhalt: Chronologische, kirchliche und chronologische Bestimmungen auf das Jahr 1878. Calendarium für Katholiken, Protestanten, Griechen und Israeliten. Kofalkisches. Der Einflüster von Baraccone (mit zwei Abbildungen). Die ungarische Studenten-Deputation in Constantinopel (mit Abbildung). Die heimgelohrten „Corvina“ (mit dem Porträt des Tahit Bey). Die türkische Deputation in Budapest (mit drei Abbildungen). Die Entschungsgefahr des orientalischen Krieges (mit fünf Abbildungen). Die letzten drei Sultane (mit fünf Abbildungen). Dem verblichenen Krieg (mit fünf Abbildungen). Midhat Pascha (mit Abbildung). Edhem Pascha (mit Abbildung). Die Conferenz in Constantinopel (mit drei Abbildungen). Das türkische Parlament (mit Abbildung). Die russische Veremacht (mit Abbildung). Russische Veresfahrter (mit acht Abbildungen). Die Befehrl der Tarta und der türkische Soldat (mit Abbildung). Türkische Generale und Kriegszimifler (mit fünf Abbildungen). Die türkische Flotte und Dobari Pascha (mit Abbildung). Aufzodten. Akerfel Gemeinnützig. es. Verzeichniß der Jahermärkte. Interessen-Tabelle. Stempel-Scala. Annoncen.

A szegedi országos kiállításon érdemremmel és a III-ik országos tüzoltógyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltószerszám-gyár, harang- és érezőtölője,

ajánlja szabadalmazott új szerkezetű fecskendőit, tüzoltó-egységek legénységi felszereléseit, vállalkozik kutak, szivattyúk és harangok készítésére,

Jótállás mellett a legjuányosabb áron.

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű gazdaközönségnek, saját-készítményű és transatlantia szivattyus kutait és gyárának vízvezeték teljes felszerelésére nagy figyelemmel külön felállított vizmérési osztályát.

Mintaszerelesek, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Fióküzlet Erdély és Románia részére: Kolozsvárt, dalsómonostor-utca.

Minden eddigi világtárlaton, kiállítás, józslés és versenypésségeért, első díjakkal jutalmazva.

Előfizetési föltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre - 12 frt félévre - 6 „ **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG:** egész évre - 6 frt félévre - 3 „ **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK:** egész évre - 6 frt félévre - 3 „

46. szám. — 1877. Budapest, november 18. XXIV. évfolyam.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGY.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGY.

(1802—1877.)

MAGYAR arisztokracia egyik legkitűnőbb tagja dőlt sirba: gróf Károlyi György. A magyar főur valódi mintaképe, nemes érzelemben, fenkölt szellemen, áldozatra kész buzgóságban — s mindenek felett hazafiságban és nemzetiességekben. A legrégibb nevű családból származva, mert őse Kaplony még Árpáddal jött be s az első foglalatást követő osztóskor vetette meg családjá birtokainak alapját, a leggazdagabbak egyike a hazában: ősi neve fényével s nagy gazdagságával nem hivatkozott, mint annyian; hanem mind a kettőt latba vetette, valahányszor a hazának arra szüksége volt. Mikor nemes, hazafias, országos czélokra adakozni kellett: a legelső s a legbökezebbek között volt, mint az akadémia alapításánál 1825-ben, s a nemzeti színház megmegtartásánál az ötvenes években. Mikor személye, vagy állása tekintélyével lehetett, kellett hatni, soha sem állott félre, hanem a vezérek oldala mellett állt, s küzdött mindig, a törvényhozásban, a társadalmi téren, a közigazgatási pályán. Azok egyike volt, kiknél a születés, a természet és a szerencse adományai nem heverő és holt tökések és szív, pénz és befolyás nem maradnak véka alá rejtve. A mi azonban, mint embert és nemest, kezdettől fogva s már akkor is mikor ez még ritkaság volt nálunk, leginkább megkülönböztette: nemzeti irányja, mely a hazaszeretetnek sajátlagos magyar színezetét adta meg nála. Széchenyi barátja fiatal korától, a Széchenyi politikai iskolájának híve volt mindvégig.

Mikor ő született, a század elején, főrangunknál nem volt divat magyarnak lenni. Szülői is többnyire Bécsben laktak, hol ő is született (1802); de midőn apja, József, fiatalon és váratlanul elhunyt (1803) végrendeletében meghagyta, hogy fiait, Istvánt, Lajost és Györgyöt, benn a hazában és magyar tanítókkal, magyar szellemben és érzelmeiben neveljék. Özvegye, gróf Waldstein Jozéfa, lelkiismeretesen teljesítette a végakaratot; haza költözött s itt nevelte és neveltette fiait, igazán magyaroknak.

György gróf, bevégezvén tanulmányait, többi közt a jogot is, mint 18 éves ifju, katonai szolgálatba lépett; először ugyan a Würtemberg-huszárezredbe, hol csakhamar hadnagy lett, de már a következő évben (1821) a Hessenhomburgokhoz lépett át, mely ezredben akkor gr. Széchenyi István (ki már előbb a francia háborúban s jelesen Jénánál kitüntette magát), kapitány volt. E lépés hozta őket egymáshoz közelebb. Itt fűződtek össze sziveik s lettek egymásnak örök barátai. Bár utaik a katonai pályán rövid időre elváltak, később a közéletben annál szorosabban s állandóan egyesültek ismét. Károlyit ugyanis 1822-ben más ezredbe tették át kapitánynak: de nemsokára mind a ketten elhagyták, kapitányi ranggal, a katonaságot.

Utazni, tapasztalatokat gyűjteni! — Ezt tanulta Károlyi legelsőben Széchenyitől, s ezt tette meg. 1824-ben bejárta Francia- és Angolországot, s 1825-ben megjelent a pozsonyi országgyűlésen.

Az újjászületés nagy mozgalmi meg-

indultak. Széchenyi megalapította az akadémiát s alapjára felajánlotta 60,000 forintot. Károlyi György volt utána az első, s ki 40,000 forintot írt alá. S ezzel őket ketten megvetették a magyar akadémia alapját, melynek, mindjárt első alakulásakor, igazgató tanácsában foglalt helyet gr. Károlyi, s ő volt most az utolsó azok közt, a kik az akadémia alaprajzának 1830. nov. 17-én történt megerősítések, az igazgató tanács tagjaiként hirdettek ki.

A következő években gr. Károlyi megint külföldre ment, s 1830-ban Párisban töltötte a telet, hol Franciaország minden híres férfival megismerkedett, s azoknak társaságában élt. Ebben az évben Szathmármegye követének választotta meg a pozsonyi országgyűlésre, 1832-ben pedig az akadémia sorozta belső (és pedig tiszteleti) tagjai közé. Ezután Károlyi még egy utazást tett, hogy a nyugati civilizációval összehasonlitsa a keleti civilizációt, s bejárta Görögországot, Egyiptomot, Nubiát, Arabia sivatagait, Palesztinát, Syriát, s Konstantinápolyt keresztül egy év után tért vissza hazájába. Még abban az évben megnősült. Nőül vette gróf Zichy Karolinát.

Innen kezdve (egy rövid nászutazást leszámítva) állandóan itthon maradt, s folyvást és lankadatlanul szolgálta a hazá érdekeit. A harminczas és negyvenes években nem keletkezett egyetlen közintézet sem, melynél gróf Károlyi György nemcsak mint alapító, de mint a szervezésnek közvetlen részese ne szerepelt volna. A gazdasági egyesületek ingyen adott telket; ez a mai „Köztelek“. Ő volt elnöke a magyar gazdasági egyesületnek 1840-től 1849-ig, midőn a bécsi kormány lelköszönésre kényszerítette.

A gőzhajó-társaság, lovaregylet, kaszinó, nemzeti színház létrehozásában ő volt a legfőbb tényezők egyike; s a jelenleg virágzó első magyar földhitel-intézet eszméje is szalonjában fogamzott meg, itt terjesztte elő annak részletes tervét Károlyival és Lónyaival egyetértőleg gróf Dessewffy Emil, s lett az ige testté.

Ő folyt be az első magyar biztosító társaság megalapításába, melynek elnöke volt haláláig. Elnöke volt továbbá az alagút-társaságnak, melynek ügyét — Széchenyi Döblingbe menve — ő vette kezébe; s a Tiszaszabályozási társulatnak, az alföld-fiumei vasutnak stb. stb.

Ennyit tett, ennyit lendített, társadalmi téren s anyagi érdekeink felvirágoztatására. De a haza nehéz és válságos napjaiban nagyobb áldozatoktól sem riadt vissza soha. A szabadságharc alatt, mint bátyja István, ő is egy ezredet állított ki, s pesti palotájának tágas udvarán tartották a gyakorlatokat. A forradalom bukása után őt is elfogták, s három hétig fogva tartották az új épületben. Három hét múlva kétszáz ezer forint lefizetése mellett szabadon bocsáták.

Érdekes az időből, hogy pesti palotájában fölvaltva laktak a forradalom alatt és után Jelasics és Haynau, s tettek benne kárt eleget. A bécsi kormány később közeledést keresve, több ízben fölszólította Károlyit, mondaná meg, mennyi kárpótlást kíván? Károlyi előbb nem válaszolt, de az ismételt fölszólításokra türelmet vesztve, azt felelte: „én az új épületben laktam három hétig, és fizettem a szállásért kétszáz ezer forintot; Haynau és Jelasics az én

házamban laktak hat hónapig, — tessék a lakbért kiszámítani.“ E válasza aztán megszüntette a felszólításokat.

A forradalom után, az abszolutizmus sötét napjaiban, Károlyi György palotája sok hazafias kezdemény színhelye volt. Itt tanácskoztak, itt határoztak, s innen indult ki a legtöbb akció. A legnevezetesebb ezek közt a nemzeti színház megmentése.

A nemzeti színház ugyanis az ötvenes években szomorú napokat élt, s küzdve a kormány ellenséges indulatával, a bukás szélére jutott. Gr. Károlyi György adta ki a jelszót, hogy a magyar drámai művészet templomának ledölnie nem szabad! — s rögtön hozzálatott egy segélyalap létrehozásához. Ő maga aláírt 20 ezer forintot, s fölszólított aláírásra annyi hazafit, hogy rövid idő múlva 320 ezer forint gyűlt össze, mely később a nemzeti színház megmenté, s mely a nemzeti színház vagyonának sorozatába „Károlyi-alap“ czimén czikkelyeztetett be. A bécsi kormány Károlyi Györgyöt eltiltotta a gyűjtésektől, s ráparancsolt, hogy a gyűjtött pénzeket mindenkinek adja vissza, hadd bukják a nemzeti színház, ha buknia kell.

Károlyi György nem ijedt meg, nem csüggedt el. Minden alapítót fölszólított, hajlandó-e az ő discretiójára bízni a színház javára aláírt pénzt, vagy visszaveszi? Egy slávoniai alapítót kivéve, ki néhány száz forintot írt alá, mindenki nála hagyta adományát. Így jött létre a „Károlyi-alap“.

A hazafival a nemesszívü ember egyesült benne. A Vörösmarty-családnak, a nemzet hálóját koszorús költője iránt leróni, Deák Ferenc gyűjtést rendezett; s Károlyi György volt az első, ki azonnal 4000 forintot írt alá. — A forradalom után meghagyta uradalmában minden tisztviselőjének, hogy a menekülő honvédekkel mindennel ellássák, s ha ildőzik őket, jól rejtse el. Ugyanakkor elvül tüzte ki, hogy tisztviselői személyzetében minden üresedést honvédekkel fog betölteni. Rövid idő múlva több mint kétszáz honvéd nyert nála alkalmazást.

Midőn 1867-ben az alkotmány helyre állított, — bár előre haladt kora miatt tetleges szereplésre alig érezte hivatva magát, az eseményektől félre nem vonulhatott, koronaörnek választott, majd főudvarmesterré nevezetett ki. A Deák-párt egyik kitűnőbb tagja volt, bár távol állt a hevesebb pártárokztól.

Aristokratai hajlamait, melyeknek meggyőződés s megszokás egyaránt volt alapja, mind végig nem tagadta meg. A dúsgazdag főúr, kiről azt mondták, hogy családja ősi fészektől Nagy-Károlytól Bécsig ugy utazhatott, hogy mindenütt saját jószágán tarthatott állomást, s kinek évi jövedelme átlag 1 millió volt, mágnási rangját s tekintélyét mindenkor gondosan megőrizte. Legutolsó intézkedése, melyben Gyula és Viktor fiai számára hitbizományokat állított, szintén ily szigorú arisztokratikus felfogásból indult ki. Erős hite volt abban, hogy Magyarországon az arisztokracia még jövőre is nagy szerepre van hivatva

Gróf Károlyi egészen a legutolsó időkig megtartotta deli alakját; szép s megnyerő külseje, a hol megjelent, őszhangban nemes kedélyével, mind végig a legjobb hatást gyakorolta. Az akadémia, a m. gazda-

sági egyesület, földhitelintézet stb. közléseiben, nemzeti színház állandó páholyában stb., a köztisztviselt s rokonszenv tárgya volt az ezüst hajú, szabályos főuri arcu, tiszta, csinos, kissé keresett külsejű agg. Egy év óta azonban nem volt látható többé nyilvános helyeken. Borzasztó betegség: nyelvrák dúlt élete gyökerén. A tudomány és természet minden segélyforrásai, a bel- és külföld hírneves orvosai, fürdők, gyógyszerek, minden meg lőn kísérve; de mind sikertelenül. Hónapok óta már mindennap lehetett várni halálát. A nyarat csurgói kastélyában tért, s csak néhány nappal halála előtt is fővárosba vissza; állapotában, ha nem is jobbulás, némi enyhülés látszott bekövetkezni. Utolsó napjai majdnem szenvedés nélküliek voltak.

Ő egyébiránt egy keresztényen böles megnyugvásról írta hosszu és nagy künait. A bölesével, a ki megadja magát a változhatatlanságnak, s a keresztényével, a ki istentől hálával veszi a csapást is. Kinainak végre, hirtelen s szeliden, vetett véget a halál, e hó 9-én hajnalban.

Teste bebalzsamoztatott s pompás ravatalra helyezve, mely fölé dúspálma hajolt, tétetett ki közszemlére. Egyházi bejelentése, melyet Haynald érsek e hó 12-én teljesített, a legnagyobb részvét mellett ment végre pesti palotájában, honnan az nap este, külön vonattal szállították Kaplonyba, családja ősi sírboltjába, örök nyugalma helyére.

— a —

Szeptember végén.

1877.

Milyen fakó a napsugár!
Milyen sápadt szegény vidék!
A pompát róla s a színt már a
Szellők réges-rég elvívék.

Fényes tollu madárka hallgat,
Költőködnek, kedvetlen, ül —
Fényes szemü leánya ajkad
Mért mély az oly kedvetlenül?

Pásztor eldobja furulyáját —
Nem tetszik a világ neki;
Jó tűznél hosszu éjszakán át
Dermedt körmit melengeti.

Itt-ott szól egy kolomp vagy csengő —
Mint a óráját jelzené
Siró ütással: a jövendő
Hanyatlásnak a sir felé.

Csipős, szilaj szél fut, szaladgál
A legkedveltebb hadsegéd,
Erdőn, mezőn, tónál, patakknál
Sziszegve mond egy rém-mesét.

„A mindenható tél nevében
Virág, lomb térdre, porba mind!
Nyomomban az ősz — hős vezérem —
Ne várjátok mig ő suhint!“

Virágok, lombok s óhajtoznak,
Szemükből harmat-kőny pereg —
Tünődnek hosszán, gondolkoznak:
Vajjon mit is vétethetnek?

— S ha csakugyan hó-tengerével
A nagyúr mindent elborít;
Büszkén rombolván, eszerével
Építi rongy jég-várait:

Jön egy meleg sugár s hatalma
Ímár üres lég, pára csak —
S a megijult föld diadalma
Bukott dőlyfén nevet, kacag!

Pásztoi.

Thurzó György kincstára.

Az Illésházy-féle Köpcsényben levő eredeti összeírások, följegyzések, számadások, levelek alapján.

Nem volt Magyarországon a XVII-ik század elején gazdagabb és befolyásosabb főúr Thurzó Györgynél — egész a nádorságig vitte. Ősei „Bethlenfalván“ éltek, s csak Zsigmond óta, alig kétszázadtól fogva kezdtek emelkedni, s még egy század előtt is kereskedők, bányászok, városi hivatalnokok voltak. A család azon ágának, melynek ő is tagja, vagyonát nagy részben atyja szerezte — de esze, fénye, dicsősége benne kulminált egy erős meggyőződésű magas, miveltségű, higgadt gondolkodású férfiban, ki nagy szolgálatakat tett hazájának, s bizalmas lábon állott az udvarral is. Ő maga is egyetlen fiu volt, ki atyját túlélte, ő is egyetlen fiut hagyott maga után — Imrét. De hét élő leánya maradt, kik közül négyet még maga adott férjhez. A családot pár tized óta az előkelők közé sorozták: már Thurzó Ferencben sem látta senki a homo novus ivadékát, — ennek neje s szigeti hölcs Zrinyinek leánya volt, — annál kevésbbé fiában, ki előbb Forgács, azután Czobor leányt vett nőül, s az ő leányai kezéért is a legelőbbkel családtagjai vettek.

Ezek pedig fiatalon, s azon sorrendben mentek férjhez, a mint születtek: közülök négy még az ő életében.

Első: Thurzó Zuzsanna, György urnak Forgács Zsófiától született leánya, kit 1607-ben jegyzett el, s 1603. ápr. 20-án vett el Perényi István ugocsi főispán, fia Perényi Jánosnak, hasonló ugocsi főispánnak.

A második: Judit, hasonlólag első nejétől 1589. nov. 20-án született leánya, kit 1606. decz. 31-én jegyzett el Jakusith András, s a menyegzőt 1607. nov. 25-én ülték meg.

A harmadik: Mária, hasonlólag első nejétől Czobor Erzsébet leánya, az 1595. márcz. 25-én született Borbála, kit 1612. épr. 12-én Bécsben jegyzett, s még azon év szept. 30-án vett el Erdődy Kristóf.

A negyedik az 1597. jul. 31-én született Ilona, kivel 1613. jul. 28-án váltott jegyet, s 1614. febr. 9-én kelt össze Illésházy Gáspár.

A többi három lány halála után ment férjhez: Mária 1618-ban Vizelety Istvánhoz, Katalin 1620. márcz. 1-én Thököli Istvánhoz, Anna Szunyog Jánoshoz. Ezeknél is megtartott a hagyományos fény, ezek is gazdag hozományt vittek magokkal, de egyik másza sem vetekegett azokkal, melyeket még az öreg György ur tartott, s ezek közt is a legfényesebb kedvence, Borbálé volt, az első, kivel imádozott Erzsébetje ajándékozta meg, s az első melyet mint nádor ünnepelt.

Ezen menyegzői ünnepélyek kivétel nélkül Bécsben tartattak, egy erős és nagy kiterjedésű várban, kedvenc lakhelyén, hol legtöbbet tartózkodott, mert fényes, csaknem fejedelmi udvara számára kényelmes helyet nyújtott, s biztos helyet talált benne roppant kincsei számára. S e vár csakugyan gyakran fényes lakomák színhelye volt, sok előkelő vendéget fogadott be — de sohasem annyit, mint a legnagyobb családi ünnepélyek, a menyegzők alkalmával.

Midőn legidősebb leányát, Zuzsannát férjhez adta, már Ára örökös főispánja, a Dunáninneni részek tábornoka, érsekújvári főkapitány, főpohárnok s tanácsur volt. A világ ez időben forrongott. Már több mint egy tized óta folyt az első „hoszu török háború“ sok áldozatot követelve, sok szerencsétlenséget árasztva az országra és semmi kilátással a szerencsés megoldásra. Nem volt elég, hogy a hosszu küzdés az ország közgazdaságát a tönkrajtás széléig, juttatta, törököt és német zsoldost hozván nyakára,

hogy a véradó fiából is kivette részét: már alkotmányában is megtámadták. 1602-ben az országgyűlés alkalmával Illésházy István ellen felségserzési pör emeltetett, s Rudolf, ellenére a hazai törvényeknek, a bírák többségének, írásban felküldött vélemény alapján, Prágában akarta ellene kimondatni az elmarasztaló ítéletet. Illésházy menekült ugyan, de az igaztalan üldözés, a jogtalan törvényserzés csak nevelte az ingerültséget, s az 1603-ban febr. 24-ére Pozsonyba hívott országgyűlés kemény szavakkal követelte a sérelmek orvoslását és egy bizottságot küldött Prágába panaszaival. A küldöttség eljárása épen oly sikertelen volt, mint meddő maradt az országgyűlés, mely ápr. 15-én záratot be.

Őt nappal több ápr. 20-án ünnepelték Bicsén Thurzó Zuzsanna nászát Perényi Istvánnal.

A vásárlások előbb megtörténtek Prágában és Bécsben. Az előbbi helyen leginkább ékszereket vettek: egy 101 aranyat nyomó aranylánczot, melynek készítése 6 aranya került, egy köves kis nyakbavetőt, mely „hajnyomatató is lehet“, egy kozmetka (zubzony) számára 20 nyuszabellést, négy függőt, egy nyakbavetőt, egy lánczot és 20 gyűrűt — összesen 2413 frt s 45 denár. Bécsben: egy gyöngyös köves koronát 225 frton, ezüst zsinort (rőfét 8 frt), kék, aranszínű, fekete és zöld virágos testszínű bársonyt (rőfét 5 frt, 4 frt 50 d., 4 frt) összesen 60 rőföt, fekete aranyos-fehér, megyszínű aranyos-vörös, kék, zöld atlatzot (r. 2 frt 50 d.), vörös kamukát, ezüstszerű tafotát, vörös tafotát, két vég bagaziat, egy vég testszínű bagaziat (r. 2 frt 50 d.), vont aranyat (r. 8 frt), dufla tafotát, egy vég ezinadofot (azaz igen finom gyolcsot 16 frt), két font spanyol, ugyanannyi spring-selymet (48 frt), 2 vég gallos gyolcsot stb. 858 frt értékben; 60 arany-boglárt (240 frt), két arany övet (320 frt), vont aranyat, fekete prémet, három verdigalt, rojtot superlátra, vörös tábitot, 100 nyulbört, 40 rőf kék bársony prémet, csipkét, cipelőket, 9 kék hajtekerőt, 3 tükröt (7 frt 50 d.), egy „kivonó-ládát“ (16 frt), 383 óntalat, 150 tányért, 25 talacsát 300 frtért, aranyos botokat, kötő-kapcsot, 24 rézgyertyatartót (12 frt), 32 arany-gyűrűt, 40 gyöngyös boglárt (120 frt) különböző süvegeket, köztük egy télit (ez egy 100 frt), 12 ezüst tányért (169 frt), 3 poharat (47 frt), egy aranyos-kannát, 12 kanalat, villát, 2 sótartót (97 frt), ezüst lánczot stb. összesen több mint 2900 frt értékben. Itt vásárolták be a fűszerszármokot s édeségeket: 100 font bors, 50 font gyömbér, 25 font szekfű, 4 f. szerecsen dió, 80 f. tengeri szőlő, 1000 citrom, 6 tonna fige, egy másza malozsa szőlő, ugyanannyi rizs, 80 font gesztenye, 1/2 másza cukor (99 frt), 500 narancs (20 frt), savanyú kaperlin, mézes pogácsa, mandula, habarnicza, borostyán-level, szerecsen dió, 10 f. vizahólyag, 4 f. sáfrán, cukor-gandli, parczapán, biscoctum, parmazán, rainfolt, malozsa, mind ezt nagy mennyiségben; kristály-üveget (25 frt), szövötteket 26-ot s 48 font gyertyát, összesen mintegy nyolcszáz frt értékben: ugy, hogy a bécsi vásárlások 4837 frtot, s a kettő (bécsi és prágai) 7220 frtot tett ki. Bécsben fogadták meg a zenészeket s ezeknek 70 frtot fizettek.

Ez azonban a hozomány csak egy részét tette, sokkal több volt az, mi a házi kincstárból telt ki: egy nyakba vető, 20 rózsával, s öt öreg gyémánttal, 3 pár függő, „melyek közül egyben van: szent János nyakavágásának historiája“, egy más, melyben fehér galamb van, egy harmadik, melyben egy angyal veri át a sarkányt, 4 arany láncz, két karperecz, egy hajnyomatató, 7 drága gyűrű; ezüstnemük: mosdó-medencék, tálak, tányérok stb. 17 bársony- és törököt és német zsoldost hozván nyakára,

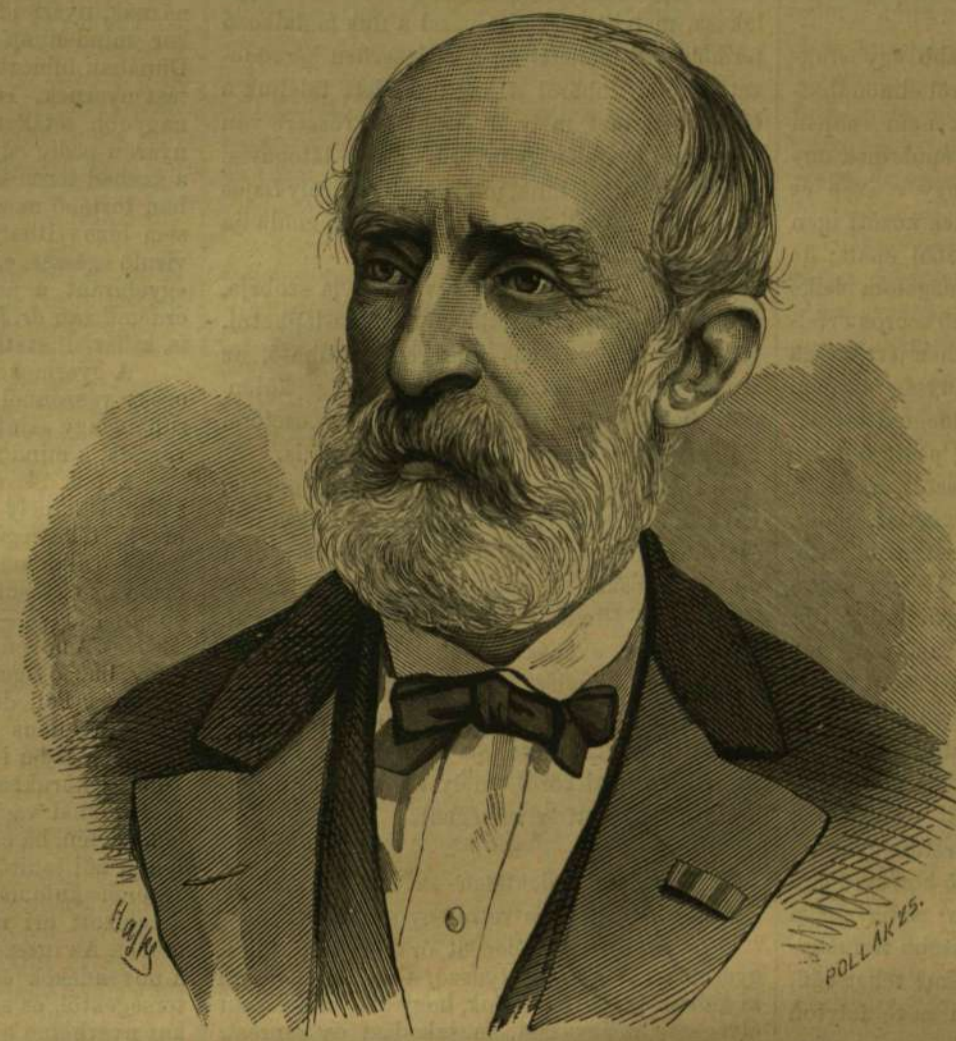
AZ ORSZÁGOS PROTESTÁNS UJ ÁRVAHÁZ.

CSATÁROZÁS A PLEVNAI UTON.
A HÁBORUBÓL.

nyos paszomántos bársony vagy atlatzsuba, 8 aranyos gyémántokkal, gyöngyökkel boglárókkal kirakott fejkötő, öt korona, 3 párta hasonlólag arany szemekkel, gyöngyökkel, boglárókkal kirakva, hat épen oly drága süveg. Arányban állott ezekkel a fehéremük száma: ezek közt arannyal, ezüsttel, selyemmel kivarrott „orzatakarók“ (fátylak), fejkötők, török varrások kérevaló taczlak, atlatz hajfonók, nyakba való fodrok — ide nem számítva a lepedőket, ingeket, párnahajakat, stb.

Épen így a külföldön vásárolt fűszerek és csemegék is a menyegzői lakomának csak egy részét fedezék: a legtöbb és a fő az uradalmakból telt ki, melyek a vadaktól halaktól kezdve a legutolsó tojásig beszolgáltatták a szükségeket. A lakoma Bicsén tartott meg, számos kül- és belföldi vendég és barát, magyar, német, cseh és lengyel főurak jelenlétében, s ropantfényvel, másnap apr. 21-én az egész hozomány átadott Perényi Istvánnak, Forgács Ferenc kancellár és püspök, Zrinyi Miklós, Balassa Zsigmond, Forgács Zsigmond és Tököly Sebestyén jelenlétében, kik az átadást aláírásukkal s pecsétjükkel bizonyították. Szilágyi Sándor.

BÁRÓ KOCHMEISTER FRIGYES.

B. KOCHMEISTER FRIGYES ÉS AZ ORSZ. PROT. UJ ÁRVAHÁZ.

Senki által kétségbe nem vont tény az, hogy Budapest fővárosa az utóbbi két évtized alatt oly örvedetes fejlődést tanúsított minden irány-

ban, mely a hazájáért lelkesülő magyar szívében örömet, az idegen szemében pedig tiszteltetelmét gerjeszt. E fejlődés alatt nem csupán a fényes palotásokat értjük, melyek emelkednek, a városrészeket, melyek mintegy egészen megújultak: hanem belefoglaljuk azt a lendületet, melyet a nemes, hazafias áldozatkészségtől a tanügy nyert, s ama szebbnél szebb épületeket, melyeket az emberiség szerencsésebb részének jósága alkotott a szenvedők és nélkülözők számára! Igazán megható s egyszersmind örvedeztető látni, hogy Budapesten e téren is mily sok történt az utóbbi évek alatt! Ki állításunk valóságáról meg akar győződni, ne sajnálja a fáradságot, s látogasson el különösen a hetedik kerület (Teréz-város délkeleti) részébe, s díszes épületeket fog egymás mellett találni, melyeket nem egyes vagyonosok emeltek a magok kényelmére, hanem részvevő, áldozatra kész szívek, mások szen-

vedésének enyhítésére. E most említett tájon, s az imént nevezett jótékony intézetek sorában méltó helyet foglal el a folyó hó 17-én ünnepélyesen megnyitott országos, protestans uj árvaház,

STRAKOFF TÁBOROK TANIJA GORNI-STUDENBEN.

TÖRÖK TÁBORI BORRÉLYI.

A CZÁR LAKÁSA GORNI-STUDENBEN.

A CZAREVIC SÁTRA OBIRTENKIBEN.

KÉPEK A TÁBORI ÉLETBŐL.

melynek képét ez alkalommal mutatjuk be olvasóinknak.

E diszes épület, a legszorosabb egybefüggésben áll azon férfiú nevével, kiről elmondhatjuk, hogy a jótékony intézetnek nem csupán buzgó elnöke, hanem e diszes új épületnek ugy szólni magteremtője. Igaz, u egy szép és szélszerű épület egyeseknek, s ezek között igen soknak igen tekintélyes áldozatából épült; de az is igaz, hogy a jótékony buzgalom lelke Kochmeister Frigyes volt, ki a szó szoros értelmében házról házra, szivtől szivhez járt, maga zörgetett a kegyesség és jótékonyág ajtaján, hogy az a nélkülözök javára megnyitassék. Ő teremté össze, számos esetben pedig ő maga előlegezte a szükséges összegeket, szolt, kért, tett, buzditott lankadatlanul, nem nyugodott addig, míg fáradozásának óhajtott sikerét nem látta.

Báró Kochmeister Frigyes 1816-ban született Sopronban. A kora árvaságra jutott ifjú kiképzését a bécsi polytechnikumon nyerte. Utóbb kereskedői pályára lépett s Pesten nyert alkalmazást, Török Frigyes virágzó droguista-üzletében. Kereskedelmi elfoglaltsága mellett arra is tudott magának időt szakasztani, hogy a pesti egyetemen a vegyészeti előadásokat látogassa, s szakába vágó ismeretek gyarapítása végett. Utóbb Európa legelső kereskedelmi városait látogatta meg, 1842-ben pedig maga nyitott Pesten előbb droguista, utóbb terményüzletet. Az ép oly kiváló szellemi tehetségű, mint ritka becsületességű férfiú neve folyton ismertebbé s egyre tisztelbábé lön a kereskedelmi világban, s három évtized óta alig volt hazánkban nagyobb szerzői szolid vállalat, mely körül Kochmeister Frigyesnek előkelő szerep ne jutott volna. A pesti „Lloyd-társaság“, a „pesti gabona-csarnok“, az „áru- és érték-tőzsde“, a „magyar általános hitelbank“ mind alapítói közé számítják őt, s 1859 óta, a pesti „kereskedelmi és iparkamrának“ folyton elnöke. A kereskedelem és ipar terén kifejtett érdemeiért, 1866-ban a király a vaskorona-renddel díszíté föl, s utóbb bárói rangra emelte.

Családi életének teljes boldogságához csak az az egy hiányzott, hogy házassági szövetsége gyermektelen maradt. A férjéhez méltó nemeszívű nő, ki a maga körében ép oly híven gyakorolja a jótékonyág áldásait, szegény szülék egy leányát fogadá gyermekévé, s azt egészen maguk édes gyermeke gyanánt szerették s nevelték. Megérheték még boldogságát is, s láthaták szerető férj oldalán boldog nőnek és anyának is: a halál azonban az ifjú nőt kora sirba juttatá. Azóta a nemes pár az anyitlan kisdéd árvákat részesíti szívének minden jószágában. S a jótékonyág gyakorlására Kochmeister Frigyesnek akkor nyílt a legtágabb tér, midőn 1874-ben, az országos protestans árvaház elnökévé megválasztott.

A szintén buzgó és nagy tevékenységet kifejtett elődök munkássága folytán már kész intézetet talált ugyan, tulajdon épülettel; ez azonban sem fekvésénél, sem terjedelménél fogva nem felelt meg azon eszménynek, melyet az új elnök magának egy árvaház felől alkotott, s így mihelyt az elnökséget átvette, azonnal hozzáfogott egy új intézet létesítéséhez. Hatalmas tőzsvászt talált Budapest fővárosa előjáróságában, mely a tágas ház-telket nagylelkűleg díjtalanul adományozta e célra. Ekkor azonnal hozzá fogott azon pénzösszegegyűjtéshez, melyen a diszes épületet felépítetté. A költségek minden kiadását összeszámítva, mintegy 80,000 forint-ra rug.

A mi magának az új árvaháznak berendezését illeti, erről röviden a következőket akarjuk megjegyezni. A kaputól jobbra esnek a leányok lakhelyei, balra pedig a fiukéi. Közvet-

len a kapu mellett balra van az árvák atyja lakása, melyből egy ajtó vezet a fiuk foglalkozó termébe. E mellett van a czélszerűen berendezett iskola. Jobbról a kapu mellett találjuk a társalgó termet, mely a látogatók részére van fentartva, asztalan gyönyörű kőtésű látogatási vendégszobát látunk, mely Posner Károly Lajos ajándéka, s oly diszes, hogy értéke meghaladja a száz forintot.

Aztán következnek az árvák anyja szobája, melyből a leányok foglalkozó termébe léphetni. E mellett is egy tágas tanterem található, az árvák anyja lakásával szemben pedig külön szobahelyiségek netalan betagségek esete. Földszint van a csinos házmester-lakás is.

Tágas lépcső vezet fel az emeletre, melyen egymástól folyosóval elkülönítve találjuk a fiuk és leányok tágas hálótermeit, a ruhatár és a mosdó szobákat. A háló termek szoros összeköttetésben állnak a felügyelők hálószobáival. A pinceszében a következő helyiségek vannak: az ebédlő, konyha, éléskamrák, fűtők, mosókonyha, két torna-terem. Az épület gázszelvíz-üzletében. Kereskedelmi elfoglaltsága mellett arra is tudott magának időt szakasztani, hogy a pesti egyetemen a vegyészeti előadásokat látogassa, s szakába vágó ismeretek gyarapítása végett. Utóbb Európa legelső kereskedelmi városait látogatta meg, 1842-ben pedig maga nyitott Pesten előbb droguista, utóbb terményüzletet. Az ép oly kiváló szellemi tehetségű, mint ritka becsületességű férfiú neve folyton ismertebbé s egyre tisztelbábé lön a kereskedelmi világban, s három évtized óta alig volt hazánkban nagyobb szerzői szolid vállalat, mely körül Kochmeister Frigyesnek előkelő szerep ne jutott volna. A pesti „Lloyd-társaság“, a „pesti gabona-csarnok“, az „áru- és érték-tőzsde“, a „magyar általános hitelbank“ mind alapítói közé számítják őt, s 1859 óta, a pesti „kereskedelmi és iparkamrának“ folyton elnöke. A kereskedelem és ipar terén kifejtett érdemeiért, 1866-ban a király a vaskorona-renddel díszíté föl, s utóbb bárói rangra emelte.

Nem lesz érdektelen ez alkalommal az árvaház beléletébe is vetni egy pillantást.

Nyáron négy, télen öt órák kelti föl a gyermekeket a csengettyűző, a midőn azonnal ki kell az ágyból szállniok, hogy kiki idejekorán elvegye az ágyszákát, mosakodást és seprést. Annymra hozzá szoktak már a korai felkeléshez, hogy minden intés nélkül örömmel teljesítik e kötelességeket, s versenyeznek egymás megelőzésében. Az ágymat mindegyiknek magának kell csinosan, takarosan fölvetnie, minek végeztével a mosdószobába sietnek, a hol 20 tisztafehér mosdóedény — melyek egy csinosan márványozott asztalra vannak elhelyezve, s a vizet külön-külön csöből nyerik — várja őket. Felső testöket hideg vízzel jól megmosván, s katonás pontossággal elvegyezve a felöltözést, azonnal hozzálatnak a ház rendezőosztályához, minek végeztével 7-kor reggelizni sietnek, mely imával kezdődik és végződik. A reggeli: rántott levesből és kenyérből áll. Reggeli után előkészületeket tesznek az iskolába menésre, midőn nagyobb részök a városi iskolákat látogatja, nevezetesen a protestans gymnasium, ágost. hitv. népiskola, kereskedelmi iskola, és községi polgári tanoda osztályait. A fisebbek otthon nyernek oktatást, mely iskolába egyébiránt idegen gyermekek, azaz bejárók is fölvetetnek, s az árvák atyja, jelenleg a tevékeny Bocsko Lajos által tanítatnak, igen csinos s egészséges levegőjű tanteremben. Iskola után leckeiket készítik el az árvák atyja felügyelete alatt, — külön teremben a fiuk s külön teremben a leánykák. Készületlenül sohasem szabad iskolába menniök, s e gondos felügyelet folytán az árvaház sokszor valóban kitünő tanulókkal gyarapítja az iskolákat.

12 órák ebédelés ideje van, mikor is levest, kenyeret, — s péntek kivételével — minden nap húst és főzeléket kapnak. Az asztal körül a nagyobb leányok sürögnek-forognak, ők segítkeznek a konyhán is, mely az árvák igazán hű anyjának, Feischner Karolina gazdasszonynak felügyelete alatt áll. A szükségelt élelmi szereket, a havonkénti szolgálattal megbízott nő választmány tagjai szolgáltatják ki hetenként kétszer.

A délutáni időt az iskolában fölívén el, hazajövetelök után a fiuk tanulással, a leányok kézi munkával foglalkoznak. 6 órák este vacsorálnak, mi is főzelékből s kenyérből áll. Vacsera után ruha- s csizmazástitás következik; a fiuk a háztartáshoz szükséges fát vágják föl s aprítják.

9 órák esti imára mind összegyűlnek egy teremben, hol imádoznak és énekelnek. Előbb azonban rendesen összegyűlnek a korosabbak az árvák atyja szobájában, hol társaik felől szerzett tapasztalataikat adják elő, azok magok viselőiről, tanulásáról, szorgalmáról, sat.; valamint kiadatit kinek-kinek a másnapit teendők sorozata. Lefekvés után általános esend-

nek kell uralkodnia. A test edzése végett tornáznak, nyári időben pedig már reggeli öt órák mindennap — vasárnap kivételével — a Dunában lubiczkolnak, hol az uszásban is oktatást nyernek. Télen minden héten háromszor nagyobb sétákat tesznek a Rákos mezeje felé, nyáron pedig egy nap sem mulik a nélkül, hogy a szabad természetet ne látogatnák. A szabadban történő mozgás üdvös eredményét semmi sem bizonyíthatja jobban, mint a növendékek viruló egészsége, melynek gondos fentartásában egyébiránt a felügyelők hűsége mellett nagy érdeme van dr. Jelenik Zsigmond főorvos urnak is, ki fáradhatatlan lát a növendékek után.

A gyermekek egyenruhát viselnek, nyáron orosz vászonból, télen posztóból. A leánykák ruháit, úgy szintén a fehérműmeket a házban varrják, s mind a leg egyszerűbbek.

A fiuk 14 éves korukban lépnek ki az intézetből valamely mesterségre, s csak a nagyon kiváló tehetségek tanítatnak tovább, ha erre kedvező alkalom kínálkozik, minthogy fájdalom, maga az egyesület — anyagi körülményei szűk voltánál fogva — nem folytathatja tovább képzésüket. A növendékek elhelyezésében különösen nagy buzgóságot fejtenek ki: Zsivora György, Hunfalvy Pál, dr. Ballagi Mór, Karsay Sándor superintendens és Király József Pál soproni tanítóképzőzet igazgató. A leányok rendszerint 16 éves korukban helyeztetnek el tisztességes családotknál vagy pedig határozott hivatottságok esetén, ha csak lehetséges, tovább tanítatnak a női tanítóképzőkben. A leányok elhelyezésénél különösen az árvaházi gondviseléttel megbízott uri nők szerepe maguknak érdemeiket. Az intézetben fentartott szellem folytán a növendékek épen nem idegenkednek a mesterségektől, és sok iparos igen derék tanoncokat nyerhetne e tisztán magyar szellemű áldott intézet kebeléből, mely fennállása óta legalább is 200 növendéket nevelt becsületes pályára, hasznos polgárává a hazának és derék tagjává a társadalomnak. A növendékek száma jelenleg 38 fiú és 22 leány, összesen 60, — az ország minden vidékéről s a közepostály minden rétegéből.

Hogy e szám még nagyobbra nőjön, — mi az új árvaház tágas voltánál fogva lehetséges — ez egyedül a közönség állandó, tartós pártfogásától függ. Nincs az a csekély adomány, akár pénz, akár bármely élelmi szer legyen az, mely hálával ne fogadtatnék, melyre szükség ne lenne, s melyet áldás ne kísérne. Oly csekélységek, miket az egyesek meg sem éreznének — de sokak által nyújtva, a jótémények oly nagy számára emelkedhetnének, melylyel a szép kezdetet a legáldásosabban föl lehetne virágoztatni.

—y—

Képek a táborigyületről.

Nehéz elhinni, hogy a minden oroszok csárja meg ne bánta volna százszor is, hogy szentpétervári fényes, meleg, kényelmes palotáit Gorni-Studen piszkos, rozszant, és rongyos kunyhóival cserélte föl. Meglehet, hogy nem számított huzamosabb tartózkodásra e pár hó előtt még egészen ismeretlen bolgár faluban és azt hitte talán, hogy Bukaresttől Konstantinápolyig meg sem kellend állania, legfeljebb csak pihenni; de hát a dolog véletlenül nem úgy történt. Ő felsége a muszka czár még a balkáni rőzsaberkekben sem gyönyörködhetett még eddig, s az idén alig is ha fog azokban gyönyörködni, még pedig nem is épen csak azért, hogy ilyenkor a rőzsák nem virítsanak Rumélia térein, hanem már azért sem, mert Ozmán pasa ez ideig nagyon is jó vendégmarasztó házi gazdának mutatta be magát Plevnánál.

Elég az hozzá, hogy a czár főhadiszállásától, a sok nagy herceggestől s tábornokostól együtt még mindig a nagy hirre vergődött Gorni-Studenben vesztgel, a hol pedig nem nagyon kellemes időzés eshetik. Mert a bolgár falu, s kivált Gorni-Studen nem olyan helység am a milyeneket más civilizáltabb országban falvaknak szokás nevezni. Nem tulozunk, midőn azt állítjuk, hogy a mi nyomorult erdélyi oláh falvaink is majdnem diszes városok némely bolgár falvakhoz képest, a mennyiben azok legalább valóságos házakból állnak, míg ellenben a bolgárok a leggyaralóbb sárkunyhókban élnek s falvaik sokkal inkább hasonlítanak holmi sátoros cigányok tanyáihoz, mint tisztességes helységekhez.

E tekintetben tehát Gorni-Studen „falva“ sem különb a többi bolgár tanyáknál. Egyetlen valamire való épület van benne, mely a „ház“ nevet némileg megérdemli; ez is egy mohamedán hitű gazdag bolgár volt, ki nemcsak hogy őszinte barátja volt a törököknek, hanem tova is menekült velök, mert tudta, hogy a „felszabadító“ őt sem kimélték volna, hiába volt „testvérök“. Ennek a házat rendezték be a hatalmas orosz czár „palotájául“. A ház körül hevenyében felüött gyaroló szellős sátrak szolgáltnak lakhelyül a czár fényes kíséretének. Mások meg a bolgároktól elfoglalt egyszerű kunyhókban tanyáznak. Képeink közül egyik a czár lakhelyét, másik Strukoff tábornok tanyáját tünteti fel Gorni-Studenben.

Harmadik rajzunk a trónörökös (Czarevics) obirteniki sátrát mutatja. Hogy a carevics sem él sokkal kényelmesebben Obirtenikben, mint czári atyja és ura Gorni-Studenben, annak bebizonyítására elég lesz annyit mondanunk, hogy Obirtenik lehetőleg még hitványabb fészek Gorni-Studennél is.

Egy másik rajzunk a táborigyületről mutatja. A törököknek a legnépszerűbb ember. Már a proféta az igazhívő egyik legfőbb kötelességévé a tisztálkodást teszi, s a naponkénti többszöri mosdás náluk az isteni tisztelet kiegészítő része, úgy hogy az ima is csak úgy érvényes igazán, ha mosdás előzte meg. Azt is tudjuk, hogy ha a törökök huzamosabb tartózkodására valamely helyen épületmaradvány mutat, az bizonyosan vagy meszet, vagy fűrdő volt valaha. Budán még ma is épségben állnak fenn a törökök által meleg források fölé épített ives és kupolás fürdőknek szilárd falai, — a mi mind arra mutat, hogy a tisztaság iránti érzet alig van jobban kifejlődve a legmivelőbb nemzetnél is, mint a törököknél, — a mi azokról, a kik őket ez időszerint „civilizálni“ akarják, egyáltalában nem állítható.

A tisztaság iránti ez élénk érzék teszi oly nélkülözhetetlen emberré a borbélyt a törökök s általában a mohamedánok között. Már az ezerégyj tündéregyében is nagy szerepet visznek és többnyire olyant, mint nálunk: t. i. komikusát. Furesa, vidámkedélyű, sokbeszédű ember a török borbély is, épugy, mint az európai, — a mi különben elmaradhatatlan tartozéka mesterségének, mert hát gondoskodni tartozik róla, hogy a jámbor hívő ne unatozzék, míg ő a haja és szakállja körül motozkál.

A táborigyületről a borbélynak két hivatala is van. Ápoló és orvos a sebesültek között és — borbély az épek között, kikre azonban csak akkor kerülhet a sor, ha az előbbieknél foglalkozása megengedi, hogy ollóját és borotváját oly amputációra fordíthassa, a melyek nem fájdalmasak.

Egyik képünk egy működő borbélyt tüntet föl, a mint valamely főbb tiszt hajat gonddozza, illedelmesen fejr leplett takarván annak vállaira, míg a kis szerencsés borbélyinas a „mütétet szentvedő“ arca elől tartja a négyesgolyó tükröt.

Végre nagyobb képünk előrsi portyázó cserkesz csapatot mutat, kik óvatosan közelítenek az ellenség hadállásai felé. A festői, marczona alakok prémes szipkájukkal, fegyveres övikkel, s mellükön a puskatöltényekkel érdekes képet mutatnak, a mint támadásra készen körülkémlelnek olykor egy-egy lövést váltva a visszavonuló ellenséggel. Hogy visszavonulóban van, mutatja a kép jobb szögletében látható elesett orosz katoná. De az ellenség golyója is elér idáig, s az első öreg cserkesz lova, golyótól találva ép most van elbukóban, mialatt lovagja hirtelen kiszabadítja lábát a kengyelből, melyen leszállhason róla, mielőtt az maga alá temetné. A kép közepén egy fezes török tiszt, — bizonyosan a csapat vezetője — látható.

SERVADAC HECTOR KALANDOS VANDORLÁSA A NAPRENDSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

MÁSODIK RÉSZ. — TIZENHETEDIK FEJEZET.

Új év napja.

A Saturnuson túl, az Uranus és a Neptun világába már nem hatoltak be. Amaz, sokáig a naprendszer legvégső bolygójának tekintve, nyolcvanhatézer mérföldnyire a földnél, melyről

csak mint hatodrangu csillagoeska látszik, s így is csak akkor, ha legközelebb jutnak egymáshoz körpályáikon, — most a Gallia szabdazemmel is egészen tisztán s lágyon kivehető volt; nyolcz holdja közül azonban egy sem volt látható, melyeket ekliptikai pályáján magával visz nyolcvanhatézer mérföldnyire körüjárja. — Az Uranuson túl levő Neptun, a naprendszer e legvégső őre — addig legalább míg egy új Leverrier rajta tul is nem fedez fel még egy szélsőbb planetát: ez a Gallia utasainak most is láthatatlan maradt; roppant távolához képest oly csekély volt közeledésök. Neptun középtávola a naptól 1140 millió lieu (mintegy hatszáz millió mérföld) s egyszeri körútja a nap körül százhatvanöt évbe telik, pedig óránként husz ezer kilométert halad, de a kör, melyben jár, 7170 millió lieunyi vonal! Maga a Neptun százötzörször nagyobb a földnél, s eddigelő még csak egy holdja ismeretes (valószínű, hogy van több is) — és az is mintegy ötvenezer mérföldnyire távolban kereng körülé.

Föltéve, hogy a Neptun csakugyan végső csillaga a naprendszernek, akkor ennek köre mintegy 1200 millió lieu sugárral bír; de e roppant méret, mint semmi enyészik el a világűr s az állócsillagok távolának méretei mellett, melyek közé a nap, mint ama csillagok egyike, illeszkedik be bolygói és üstökösök egész rendszerével, de csak szerény negyeddrangu csillag közöttök. Ez álló csillagok közül az is, a mely legközelebb van a naphoz, t. i. a Centaur alfa nevű csillaga, az is oly roppant távol van tőle, hogy távolának számmal leírásához a milliárd (ezer-millió) mérföldet kellett egységül venni, s azt mondani, hogy négyezer milliárd mérföldnyire van a naptól. A fény, mely negyven ezer mérföldet halad egy másodperc alatt, három és fél év alatt ér el a Centaur alfától a napba vagy viszont! — A többi álló csillagok közül alig léteke nyolcznak a távola van kiszámítva. Közök a Wega (a Lantban), mely huszonöt ezer milliárd-, a Sirius, mely huszonhétézer milliárd mérföldnyire van tőlünk. A többi oly messzi van, hogy tulesik a földi mérések és számítások körén. Pedig megjegyzendő, hogy a földről észközölhető méréseknek 40 millió mérföldnyire hosszabb vonal (t. i. a föld napkörüli pályájának a nagy tengelye) az alapok. De ama csillagok távolához képest ez is, mint abszolút nulla enyészik el!

Rosette Palmyrin a parányi Galliaival e végtelen világűrbe szeretett volna elkalandozni. Miért ne! Álló csillag nincs, a miket mi a földről nézve állóknak nevezünk: azok is haladnak, kerengenek; ki tudja mely középpont körül. Pl. az Areturus (az északi sark-eg) e szép csillagzata) másodpercenként tizenkét mérföldnyire sebességgel; s maga a mi napunk is, mely évenként harminczöt millió mérföldet halad és pedig a Herkules nevű csillagzat irányában. Végre is, század és ezred évek folyamában a csillagzatok alakja s csoportosulásai észrevehető változásokat fognak láttatni, helyváltoztatásaik e folytonossága következtében; de egy, vagy akár tíz s száz emberöltő még abból semmit sem veszen észre. Őt ezer év múlva a Nagymedve (a Gönczölseker) mostani nagy négyeszege kezesztalakban fog feltűnni az égen, s az Orion ötszege helyett csak négyeszeget fognak látni a föld lakói. A világűr e nagy hatalmasságai közt már nem uralkodik az egyeduralmi rendszer, mint a Napé planetái fölött. Két nap, három nap, hat nap, kölcsönös hatásban egymásra, mindenik vonzva és kormányozva mindeniket, úgy haladnak, úgy kerengnek a világűrben — s ki tudja, a Gallia is, ha sikerül kibontakoznia a naprendszer pórázáról, e rendszerek melyiké-

ben találta volna fel vontatása új középpontját? . . . Ez azonban nem volt bekövetkezendő. Miután a Jupiter erős hatását kikerülte s általa nem térítettett le utjából és sem ahoz nem vonatott, sem általa a világűrbe ki nem hajított, most már meg kelle maradnia elébe irt pályáján, mint a Nap egy szerény kis üstököse, melynek egész körútja körülbelül háromszáz-harmincz millió mérföldnyire vonalra terjed.

Most még távolodóban volt a naptól, s így a hideg folyvást növekedett rajta. Jégkörének teljes nyugalma okozta egyedül, hogy türehető volt, dacára annak, hogy a fagypontra alul már 42 fokra (Cels.) süllyedt alá, oly fokra, melyen a keneső már megfagy, s borszesz hőmértőt kell használni. E roppant hidegség nagy veszélyt fenyegette a partbőbe a jég közé szorult két hajót, a *Dobryna*t és a *Hanzát*. A jégretek, lassán, de folytonosan vastagodtak, halmozódottak a két hajó teknője alatt, míg azokat egészen magasra, a Gallia tengersizine fölött már ötven lábnyira, emelték, s azzal fenyegették, hogy bordáikat összeroppantják, vagy ha nem, mikor az olvadással egyszerre esni fognak, a hajók a mélyre zuhannak s ott zuzódnak össze.

Procop hadnagy nagyon aggodott a hajók sorsán. A *Dobryna* üregeiből minden mozdítható kihordtak, s a *Nina*-kaptár üregeiben helyezték el. A *Hanza*, mely még gyöngébb szerkezetű volt, észrevehetőleg félre hajolt már, úgy hogy a benne tartózkodás is veszélyessé vált. Iszak azonban nem akart hallani sem arról, hogy áruit elhagyja. Bár tudta, hogy élete veszélyben forog, de életénél többre becsülte vagyonát.

Ily körülmények közt Servadac Hector mérész lépésre határozta el magát. A *Hanza* tartalma különösen az élelmi szerek tekintetéből, a Gallia egész lakosságára nézve fontos és értékes volt; a közérdek nem engedte, hogy a megsemmisülés veszélyének engedjék át. Elhatározták tehát, a tulajdonos minden ellenmondása dacára, azt kiköltöztetni, s biztos helyre szállítani. E munkára több napot fordítottak. A telep spanyol és orosz legénysége, a roppant hideg ellen prémes bőrköbe burkolva, folytonosan jött és ment a hajó és a sziklakal között; huzerkodtak. Hakabut, míg lehetett, ellenszegült: míg valamije volt a *Hanzán*, maga is ott maradt. Mikor mindene át volt szállítva, ő is átköltözött. A sziklabetégek alatt ütötte fel kereskedését, melyben a mértékeket és árakat Servadac határozta meg. A kis telep arany-és ezüst készlete rendre-rendre mind az Iszak zsidó fiókjába vándorolt. De legalább el voltak látva a szükségességekkel.

Igy érték meg az új évet: január első napjait.

Bár mily aggasztónak látszott is helyzetök az új hideg távolában, Servadac azt akarta, hogy az új évet ünnepélyesen üljk meg a Gallian. Mivel e nap a Gallianak nem volt új év napja, hanem csak a földön jelölt egy új körforgási időszakot, Servadac ezzel is csak a földi dolgok iránti érdeklődést kívánta ébren tartani a Gallia lakóiban, hogy ezzel is elevenebbé tegye a földi házhoz való tartozásuk, s a földi emberekkel való közösségük érzetét. Timaseff és Procop hadnagy, kikkel nézeteit közölte, szintén helyeselték azt; sőt ez utóbbi azon nézetét is nyilvánította, hogy a földről is megfigyelték a csillagászok e Galliat; számon tartják annak pályá elemeit, s kétségkívül várják az időt, mikor újra közeledni, sőt talán találkozni is fog a földdel.

Ámbár az orosz naptár nem egyezik a többi keresztény népekével, Timaseff gróf, a maga és oroszai nevében ezuttal szintén csatlakozott a Gergely-féle naptárhoz, hogy az új

év napját mindnyájan együtt ünnepelhessek. Azt megelőzőleg már a karácsonyt is együtt ülték meg. Az utolsó héten pedig közösen állapították meg az ünnepély programját.

Elhatározták, hogy a nagy nap bő reggelivel kezdődjék, melynek rendezését Ben Zouf vállalta magára a Dobryna szakácsának segítségével; reggeli után pedig nagyszerű korecso-lyázást tartanak, melyből fátylavilágnál térjen vissza az egész társaság.

Hidre ételek, hus-conserve-k, vad-pástétomok, kocsonyák, stb. — melyek egy részét Hakabut Izsáktól kellett jó áron bevásárolni, voltak fölkrakva a sziklabilozatos nagy terem hosszu asztalán, Palmyrin Rosette is, ki nem igen érintkezett a társasággal, meghívott ünnepélyesen. A meghívó levelet a fiatal Pabló kézbesítette, ki a következő, röviden elutasító választ hozta reá szintén írásban a tudóstól:

„Ma június-hó 125. napja van, holnap pedig július-hó 1-e lesz; új évről mit sem tudok.“

E visszautasítás azonban egyáltalában nem zavarta a társaságot; s francziák, oroszok,

mint együtt röpököd madárkák, a gondtalan élet s vidám együttlét örömeit.

A korecsolyázó csoport, könnyedén, akadálytalanul haladt messze tova a jég zavartalan sik tükörén. Meg sem fordultak, míg a nap lement s az éj hirtelen beállt visszatérésre nem intette. A hold, ujságban levén, semmi világosságot nem ígért. Fáklyákat gyújtottak tehát, melyekkel előre ellátták magokat, s azoknak fényével kezdték meg visszatérő utjokat.

Egy órai röpülés után a Hó-föld magas partsziklázata, mint óriási setét felhő-tömeg, úgy tűnt fel a láthatáron. Nem lehetett félreismerni; a vulkán kupja kimagaslott s körvonalai biztosan felismerhetők voltak. A kiomló látvány sugárzása a tenger és jég tükrekből visszaverődve a csoport egyes tagjai mögé vetette árnyait.

Igy haladtak, gyorsan közeledve, mintegy fél óráig. Egyszerre egy éles felkiáltás lőn hallhatóvá.

Ben-Zouf kiáltott; s karját a vulkán

Egyveleg.

A világ legnagyobb könyvtára a párisi nemzeti könyvtár, melyről igazgatója most adott ki egy riportot. Ebben az beszélt, hogy a lajstromozás nehézsége miatt igen előrehaladt 1874-ben. Akkor állapított meg, hogy a könyvtárban van 86,774 kötet kath. theologiai, 44,692 kötet nyelvtudományi, 289,402 kötet jogtudományi, 68,483 kötet orvosi, 441,836 kötet francia történetre vonatkozó, 155,672 kötet költészeti tartalomú könyv. A többi szakok még nincsenek lajstromozva, de már az eddigiek száma is csaknem megüti az 1.100.000-et. A könyvek szaporodása évről évre bámulatos progressióban történt. 1876-ban csupán az egy Franciaországból 45,300 köteles példány küldetett be. Ezek között csak 5100 volt időszaki közlemény, a többi mind könyv és riport. Elhész vásároltak 4565 könyvet. Hangjegyzet — szintén csak Franciaországból — 5027 küldetett be.

A római Szt.-Péter templom kupolája ismét komoly aggodalmakra szolgáltat okot, mert a repedések és hasadások a kupola felső részén egyre szaporodnak és tágulnak. Egy bizottság, mely a monumentális épületet közelebbről megvizsgálta,

FELKÖSZÖNTÉS FELKÖSZÖNTÉST KÖVETETT.

BEN-ZOUF A VULKÁN FELÉ MUTATOTT.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

spanyolok, valamint a kis Nina, ki egymaga képviselte Olaszországot, jó kedvvel foglaltak helyet a hosszu asztal körül, melyen oly reggeli volt fölkrakva, minőt a Gallián még soha sem tartottak. A francia borok a Dobryna kamrából kerültek, s nem kevéssel járultak a jókedv emeléséhez. Felköszöntés felköszöntést követett, s egyik, mely „a régi hazába, a földre, szerencsés visszaérkezésükre!“ szólt, oly általános tetszést-zajt költött, mely még a Palmyrin Rosette észlelő-állomására is felhatott.

Három óra-hosszant maradtak asztalán. Akkor az egész társaság, meleg bundákba öltözve, a korecsolya-körmenetre indult. Beszélgetve, dalolgatva, kedvök szerinti csoportozatokban röpültek tova a sima jegen. Timaseff, Servadac és Procop, többnyire együtt maradtak. Negrete a spanyolokkal együtt, szeszélyesen kalandozott ide-tova, néha jókora távolságokra is. A Dobryna matrójai az előcsapatot képezték. Pabló és Nina, e két bájos s egymáshoz annyira illő jelenség, karöltve éldelték,

felé nyujtva ki, arra irányzó mindnyájok figyelmét.

A Vulkán egyszerre, hirtelen elsötétedett, Mintha egy hatalmas fuvallat oltotta volna ki: megszűnt okádni az égő látát.

Fagyos borzongás szaladt végig mindnyájok hátán. A tűz, a meleg, az élet forrása apadt-e ki?

— Előre! kiáltá Servadac, s eszeveszett gyorsasággal folytatták utjokat. A gyors rohamban a fáklyák is kialudtak. Setében érkeztek haza. Fel a sziklapart lépcsőzetén... be a nyílt csarnokokba... a nagy teremben... Sűrű, mély setétség mindenütt. A hideg is már érezhető volt. A hol aláva zuhatagja omlott volt le addig, most setétség; s Procop hadnagy, a nyílason kitekintve, látta, hogy a tenger, azon a ponton, melyet az égő láva eddig folyékony alakban tartott — most oly keményen be volt fagyva, mint köröskörül mindenütt...

Igy végződött a Gallián a földi új év első napja, mely oly vigan kezdődött vala!

(Folyt. követt.)

egy találta, hogy annak majd minden része többé-kevésbé meg van repedezve és kiment a helyéből. Az eddigi vastámaszokat most már szaporítani akarják, de kérdés, hogy azzal biztosíthatják-e véglegesen a pompás épület épen maradását?

Khina menország és pokol. A jók megjutalmazása és a gonoszok megbüntetése a jövő életben, a hogy ezt a khinaiak képzelik, igen furcsa módon van lefestve egy khina templom falain Észak-Amerikának Nevada nevű államában. A poklot valami téglakemenze-forma építvény jelképezi, szárnyajtókkal, s mellette az öreg ördög ül. A bünsőket alsóbb rendű ördögök vonsozzák az ajtókhöz s a sötétség fejedelme nagy meglepéssel nézegeti áldozatait, előveszi a kulcsokat mellényzsebéből s villaalakú lándzsáját kinyújtja, hogy a szerencsétleneket fölnyársalva a kemencébe dobja. A mennyországban az üdvözültek rózsaszínű felhőkön ülnek s angyalok szép legyezőkkel tartják távol tőlök az alkalmatlankodó legyeket, míg ők maguk nagyban fogyasztják a kissé prózai, de annál izletesebb disznóültet.

A műcsarnokból.

I.

A képzőművészetek sugáruhi palotájában, mint már jelentők, a mult hetén nyitották meg a műtárlatot is, mely az épület egész emeletét, a folyosókat ide nem számítva, nyolcz termet foglal el, mintegy háromszáz képpel, azok között körülbelül ötven hazai festő műveivel.

A műtárlat egészben véve öröndetes bizonyossága az érdeklődésnek, melylyel ez intézet megnyitását a művészi körök fogadják, — s a látogatás, melyben a látlat megnyitása óta részeseül, bizonyossága egyuttal a közönség oszlo közönyének is, melyet eddig művészeti törekvéseink iránt tanusított.

Természetes, hogy a ki tárlatunkra a párisi „Salon“ méreteit alkalmazná, melynek minden megnyitása egy-egy új esemény jelentőségével bír az egész művészvilágban, mely jobb termékeinek mind e helyen szeret adni találkozást: talán szerénynek fogja találni ezen mi első kísérletünket. De épen azért, mert első nagyobb kísérletünk, és — valljuk be, — mert a miénk, mi nem akarhatunk ily nagy méreteket alkalmazni, s meglepéssel veszszük azt is, a mi a művészetek világárosainak jelentéktelen volna talán, de nekünk fontos, messzeterjedő mozzanat, s művészetünk nagyobb fejlődésének záloga.

Különbö nagy igazságtalanság lenne műtárlatunk jelentőségét csupán nemzeti kulturai szempontból ismerni el, s megtagadni tőle az abszolút művészi értéket. Mert valóban Magyarország ez első állandó műtárlatán a magasabb mű-igény is találhatott olyant, a mi kielégíthető, s nem egy képünk volt ott kiállítva, és pedig hazai művészekről is, melyek műérték tekintetében méltán foglalhattak volna helyet művészetileg inkább kifejelett országok nagyobb szabásu kiállításában is.

Hiszen pl. a Munkácsy Mihály képe, mely saját magát és nejét ábrázolja a festő műtermében, a párisi „Salon“-ban is ama képek közé tartozott, melyek első sorban vonták magokra a műértők figyelmét és elismerését; Zichy XV. századbeli orgiája pedig bizonynyal mind compositio, mind kivitel tekintetében a legkitünőbb ilynemű festmények közé sorakozik. S többeket is felhozhatnánk a hazai művészek által kiállított műtárgyak közül, melyeket el mernék bocsátani a miennél talán kényesebb bírálat ítélo széke elé is, a nélkül, hogy aggodalommal kellene kísérnünk sorsukat.

De tartunk egy kis rövid szemlét a tárlat termében. Persze a szemle csak futólagos lehet, mert a hosszabb időzést egy-egy kép előtt már lapunk tere sem engedné, s különben is szándékunk, hogy a kiállítás egyes kitünőbb darabjait a „Vasárnapi Ujság“ közönségének alkalmmalag bemutatva, akkor emlékezzünk meg rólok behatódó tüzetességgel. Ugyanez okból vagyunk kénytelenek lemondani arról is, hogy ez alkalmmal minden műtárgyat észrevétellel kísérjünk, mely a megjegyzést megérdemli vagy a bírálatot provokálja, s inkább csak arra törekszünk, hogy az általunk itt felsorolandó részletekből az olvasó általános képet alkothasson magának a műtárlatról, levonván abból a kiállítás műértékére vonatkozó következtetéseket.

Az I. számú teremben kivált Böhm Pál Münchenben tartózkodó hazánkfia magyar tárgy tanulmányai vonják magukra a figyelmet. Eredeti fel fogás s meglepő élethűség jellemzik e természet után festett tanulmányfejekeket. Egy paraszt leány, egy korosabb paraszt, egy vén cigány család meg nem szólalnak. A cigány-család is igen jó genrekép, ügyes csoportosítással, mint ugyan a festő olasz fonójára arra látszik inteni szerzőjét, hogy maradjon csak a magyar tárgyak mellett, melyekbe több erőt, közvetlenséget tud önteni, s melyeknél, úgy látszik, a szív is közrejátszik az ecset vezetésénél.

A II-ik teremben már többet is találunk följegyezni valót. Itt van pl. Russ Róbertnek, a jó nevű bécsi mesternek két igen szép erdei tája, melyeket kivált a helyes perspektíva emel ki. Az ember szinte belát a fák elvesző sűrűjébe. Kivált a kisebb, az „estét“ ábrázoló képe méltó figyelemre, melyen a művész nagy hatást tudott kifejteni a színek ellentétével, a lenyugvó nap által még megvilágított levegő derűjének

a már árnyéka hanyatlott táj mély színei fölé helyezését.

Wenglein József müncheni festő „Téli reggel az Izar mellett“ című képe, szintén azok közé tartozik, melyek eredetiségükkel a figyelmet megragadják. A táj közepén elvonuló fásor a háttér felé elvesző arányai mélységet kölcsönöznek a képnek. A hó színe első pillanatra kissé hamuszínnek látszik ugyan, de az valóban ugy van a természetben is a szürkület előtt. A színek szerencsés kontrasztja e képnél is előidézi a hatást.

Itt van aztán a rajz elhunyt nagy mesterének, a geni Calame-nak a „Vierwaldstätti tót“ ábrázoló hetedfélezer forintos képe, mely szintén mester kezére vall, bár a színezés Calamenak nem tartozott erősből elődai közé; továbbá Charlemon egy „csendelethe“, antik tányér, váza, könyv, pergament-okmány, himzés, szőnyeg festői csoportosítása, gondos finom kidolgozásban s élénk színekkel, melyek mindjárt elárulják a Makart tanítványát.

Térjünk azonban át a hazai művészekre. Mindjárt a szemközti fal közepén szemünkbe tűnik egy Deák Ferencz. Valaki azt a megjegyzést tette rá, hogy úgy heverész ott a pamlagon, mint valami Vénus. Hát ebben van valami igaz, s talán kifogásolni lehetne, ha nem tudnók, hogy e kép a szabadelvű körszámára azon utasítással készült, hogy a művész Deákban ne a haza bölesét, a nagy, a komoly államfért, hanem a kedélyes társalgót, a derült adomázót igyekezzék megörökíteni. A képnék mindenestere hátránya az, hogy ily kommentárra van szüksége. Különbö is festője, a fiatal Pállik Béla, mint azt alább megérintendjük, a festészetnek egészen más terén, s nem az arcképezésben mondható kitünő tehetségnek.

Itt van továbbá Mészöly Gézány egy kis „magyar tájképe.“ A kis képet meleg érzés s a kivitelben szinte calligraphikusnak mondható gond jellemzi. Ki van azon dolgozva minden legkisebb részlet, a nélkül, hogy a részletek e kidolgozása a kép egységes, harmonikus hatását csökkentené. Ugyanezt állíthatjuk egy másik teremben kiállított, fára festett képről, mely egy vízért menő leányt ábrázol, s a kabinetben kiállított gondos tanulmányairól, melyeket később valamely nagyobb compositiójánál szándékozik felhasználni.

E teremben látjuk Thán Mórnak „Hektor halála“ című képét is. Azt hisszük, az a szigorú elbáns, melyet e művel szemben némely kritikus jónak látott alkalmazni, nem volt mindenben indokolt. A mi a színezést és a tónusokat illeti, e kép érdemét elvitatni nem lehet. A mit méltán kifogásolhatni rajta, az a compositio, mely nem eléggé zárt, nem koncentrált; hiányzik benne a főcsoport, s a mellékcsoportok a szétszórt világítás miatt egyenlő erővel lépnek előtérbe. Baja a képnék az is, hogy a Hektor tetemét vonó lovakról nem tudhatni, állanak-e, haladnak-e? Inkább látszanak azonban haladni, mely esetben a nézőnek azonban eszébe jut, hogy a szekér mellett térdelő, s a Hektor homlokához csókkal közelítő nő a jövő pillanatban ott fognak maradni az utca közepén magokra, ha Hektort tovább vontatják a lovak. Egy nyugodt és egy mozgó momentumnak e párosítása tehát nem igen volt szerencsés gondolat.

Ugyanígy van kiállítva a Zichy Mihály két képe is: „Zsidó eretnekek a máglyán“ és a már említett „Orgia a XV. században.“ Amaz szén-rajz s hű kifejezése Zichy Mihály művészi egyéniségének. Zichy ideákat, gondolatokat szeret festeni, s e kép egy ily festett idea. A felgyújtott máglyán négy alak látható keresztet kövte, egy arccal leboruló leány, egy öreg asszony, kinek a felcsapó láng épen nyaldosni kezdi tagjait, egy karját kitaró s arczán az önmegadás és vértanui ihlet megható kifejezésével ég felé tekintő ifjú nő, s végül egy öreg ember, kire nem az égető tűz, hanem a füstgomolyból csóka feléje nyujtott feszület kelti föl a halál közelgő pillanatában a nagyobb irtozatot. A kereszttyénséget még a máglya füstje takarja el, a mi igen szerencsés allegóriája a tárgy vett eszmének. Zichy, mint tudjuk, Kaubachot vette mintaképeül, s minden képen meglátszik ennek nyoma. Megdöbbentő drámai erő van minden vonásában, — de, s ezt oly nagy művészszel szemben, mint Zichy, nincs okunk elhallgatni, néhol az erőteljséget tulhajtja s megközelíti

azt a vonalat, mely már a karrikatúrába esap át. E képen nevezetesen az öreg asszony kinos konvulziói és az öreg vértanú undora a kereszt-től, már igen félelmesen játszanak bele az említett vonalba.

Az „Orgia“ nem esik e kifogás alá. E gyönyörű aquarell, — melynek hatását, közbe vetőleg legyen mondva, igen csökkenti az, hogy üveg alatt áll, mely csillogásával nem engedí nyugodtan élvezhetni, — a leggenialisabb festmények egyike ugy fel fogás, mint compositio, mint végre a technikai kivitel tekintetében. A kép közepén egyik kezével serleget emelő, a másikkal egy csabos heterát ölelő kéjencz, időnek előtte elasztott, redős arczával, a különös alkata, lantot pengető, a pávát talál s oldalt a tivornyában már kimerült alvó Falstaff alak, valamint az egész csoportozat, a pillanatnak élés, a semmivel nem törődés találó allegóriája, — tehát szintén allegoria, habár az egész képen a realizmus drasztikus szelleme ömlik el.

A következők teremben szintén több megfigyelmezni való képet találunk.

Ilyen mindjárt a már külföldön, Párisban is feltűnt fiatal festő hazánkfia: Patzka Ferencz „Rosz hírek“ című szép tanulmánya. Egy beteges arczu halvány fiatal ember, maga elé meredő szomorú tekintettel, felbontott levelet tart kezében, s egy aggdó arczu öreg nő vigasztalja. E kép megragadó hatást tesz a szemlélőre, habár, mint értesülünk, csak egy nagyobb alkotáshoz képez studiumot. A fiatal festőnek itt kiállított képei között bizonyára a legsikerültebb, s szép jövőjének biztos záloga.

Itt vannak Vastagh György József főherczeg családját, Klotild főherczegnőt, a két kis főherczegnőt és főherczegét ábrázoló arcképei is, — a megszólalásig híven talála. A színek, melyeket Vastagh az arcképeknél használt, lágyak, olvadákonnyak, s habár némelyek e módot nem helyeslik, mint a porcellánfestészetre emlékeztetőt, mégis tetszetős az, s a mi közönségre nem tevesztheti el hatását.

Figyelemre méltó a b. Mednyánszky képe is, az „Őszi est az erdőben.“ Merész vonásokkal festett erdei kép, mely színezésével s brillians tónusaival határozottan hivatott tehetségre vall.

Felemlítjük itt még egy régi mester, a bécsi Friedländer két egymást kiegészítő képét, a „Rokkantakat a templomban“ és a „Rokkantakat a honvédménházban,“ mint sok hűséggel s művészi gondnal festett képeket; valamint Raffaltnak egy magyar tanyát feltüntető képét.

(Befejező közlemény a jövő számban.)

A magyar nyomdászat történelmi fejlődése 1472—1877.

Ily cím alatt jelent meg e napokban egy tizenhatod-fél ivre terjedő könyv, mely megérdemli, hogy a sajtó beható figyelmére méltassuk, mert kulturtörténetünk egyik legfontosabb tényezőjének fejlődését tünteti fel kezdettől mai napjainkig, számos történelmi adattal illusztráltan s ezzel mintegy tükrét tárja fel négy százados, szellemi fejlődésünknek is ama viszontagságokkal együtt, melyekkel ez idők folytán csaknem szakadatlanul küzdenie kellett.

A „V. U.“ mult heti számában „Magyar Elzevir“ cím alatt mutatót is közöltünk ez érdekes könyvből, melynek szerzője dr. Ballagi Aladár, jeles tudósunk Ballagi Mór derék, komoly törekvésű író fia, kinek a „Magyar testőrségről“ s irodalmi munkásságunk felkeltésére gyakorolt befolyásáról szóló műve már egy pár év előtt megérdemelt figyelemben részesült irodalmi körökben.

A szerző nem mélyed el hosszasan doctrinair fejtegetésébe az okoknak, melyek a könyvnyomtatást, illetőleg annak gyors elterjedését előidézték, s az új találmány nagyfotosságának taglalásába a szellemi élet kifejlődésére s az új állapotok ismertetésére, melyek megteremtésében első vagy legalább első rendű tényező volt, — ezeket, mint általában magyarságunk ismerteteseket, csak annyiban érintvén, a mennyiben a mű egyedsége megkövetel, egyenesen átér a hazai nyomdászat történetére s fölemlítvén, hogy a nyomdászat föltalálása után már mintegy husz évvel 1472-ben felállított az első magyar nyomda Budán, Hess András által, — ezzel hazánk „az emberiség új megváltójának“ meghonosításában Né-

Egy határozott helyre, vagy annak helye egyszeri írtatással 15 krajczár; többeszeri írtatással 10 krajczár. Bélyegző külön minden írtatás után 50 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyomat elfogad Bécében: Hasz- stein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 3 és Oppelk A. Wolzseele Nr. 23.

JEGYZÉKÉ

NÉPISKOLAI KÖNYVEK ÉS TANSZEREKNEK

a magas vallás és közoktatási m. k. ministerium által adattak ki,

Budapesten, a magyar királyi egyetemi könyvnyomdánál

kézpénzfűzetés mellett kaphatók:

Gönczy P. ABC olvasókönyv a népiskolák első osztálya számára. Bolti ára 14, netto-ára 12 kr.
Gönczy P. Vezérkönyv az ABC olvasókönyv tanításához. tanítók számára. Bolti ára 18, netto-ára 15 kr.
Gönczy P. Pali tábla 24 db. Bolti ára 2 frt 40 kr., netto-ára 2 forint.
Gönczy P. Írásbeli mozgatható betűk. Bolti ára 70, netto-ára 60 kr.
Gönczy P. Nyomatásbeli mozgatható betűk. Bolti ára 60, netto-ára 50 kr.
Gáspár J. II. olvasókönyv. Bolti ára 19, netto-ára 16 kr.
Gáspár J. III. olvasókönyv. Bolti ára 24, netto-ára 20 kr.
Gáspár J. IV. olvasókönyv. Bolti ára 30, netto-ára 24 kr.
Gáspár J. V. és VI. olvasókönyv. Bolti ára 64, netto-ára 54 kr.

iskolák számára. Első évfolyam. I. füzet. Bolti ára 38, netto-ára 32 kr.
Sz. Nagy J. Gyakorlókönyv az ének-tanításra az I. és II. elemi osztály számára. Bolti ára 34, netto-ára 28 kr.
Ábrányi Kornél. A magyar dal és zene sajtósága. Bolti ára 1 frt 80, netto-ára 1 frt 50 kr.
Ábrányi Kornél. Zenészet esthetika. Bolti ára 1 frt 80, netto-ára 1 frt 50 kr.
Számolási gyakorlókönyv a népiskolák számára. Netto-ára 25 kr.
Számolási gyakorlókönyv a főelemi és városi iskolák 3. osztálya számára. Netto-ára 18 kr.
Számolási gyakorlókönyv a főiskolák számára. Netto-ára 21 kr. (Ezen három számolási gyakorlókönyv a magas ministerium által ajánlja, a méterrendszer szerint van átdolgozva.)

Országos anyakönyv.
A népisk. tanítószakra képesített tanítókról. 5 kr.
A felső nép- és polg. tanítószakra kép. tanítókról. 5 kr.
A népisk. tanítónőszakra kép. tanítónőkről. 5 kr.
A felső nép- és polgári tanítónőszakra képesített tanító- nőkről. 5 kr.
Polg. isk. tanítószakra képesített tanítók anyakönyve. 5 kr.
Népisk. tanítószakra kép. tanítók anyakönyve. 5 kr.
Felső nép- és polgári tanítószakra kép. tanítók anyakönyve. 8 kr.

Bizonyítványok.
Népisk. (elemi) bizonyítvány. 2 kr.
Népiskolai értesítő. 5 kr.
Népisk. tanítói oklevél. 2 kr.
Felső nép- és polgári isk. tanítói oklevél. 2 kr.
Népisk. tanítónői oklevél. 2 kr.
Felső nép- és polg. isk. tanítónői oklevél. 2 kr.
Munkamesteri bizonyítvány. 2 kr.
Polgári főiskolai bizonyítvány. 2 kr.
Polgári leányiskolai bizonyítvány. 2 kr.
Tanítóképzési bizonyítvány. 2 kr.
Tanítóképzési bizonyítvány. 4 kr.
Felső népisk. bizonyítvány fiúk számára. 2 kr.
Felső népisk. bizonyítvány lányok számára. 2 kr.
Gazdasági szakosztályval megtöltött felső népiskolai bizonyítvány. 2 kr.
Ipari szakosztályval megtöltött felső népiskolai bizonyítvány. 2 kr.

Felki-Gönczy földgömbök.
21 centimeter átmérőjű, délkelet nélküli földgömb. 2 frt 50 kr. Pakolási költség 50 kr.
Ugyanaz fél délkelettel. 3 frt. Pakolási költség 60 kr.
Ugyanaz egész délkelettel. 4 frt. Pakolási költség 1 frt.
32 1/2 centimeter átmérőjű, délkelet nélküli földgömb. 5 frt. Pakolási költség 90 kr.
Ugyanaz délkelettel. 10 frt. Pakolási költség 1 frt. 60 kr.
Ugyanaz délkelettel és emelkedési színezettel. 11 frt. Pakolási költség 1 frt. 80 kr.
47 centimeter átmérőjű, délkelet nélküli földgömb. 12 frt. Pakolási költség 2 frt.
Ugyanaz délkelettel. 25 frt. Pakolási költség 3 frt. 80 kr.
Tellurium. 12 frt. Pakolási költség 2 frt.
Planetarium. 20 frt. Pakolási költség. 3 frt. 50 kr.

Térképek.
Gönczy P. és Berghaus, osztrák-magyar monarchia dom- boru térképe. 20 frt 50 kr.
Gönczy P. és Berghaus, Magyarország fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. és Berghaus, Európa fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. és Berghaus, osztrák-magyar monarchia fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. A föld öt része fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. Ázsia fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. Afrika fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. Dél-Amerika fali térképe. 4 frt 40 kr.
Gönczy P. Afrika kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. Ázsia kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. Magyarország kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. Európa kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. osztrák-magyar monarchia kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. Dél-Amerika kézi térképe. 20 kr.
Gönczy P. és Lauschman, osztrák-magyar monarchia dom- boru térképe. 10 frt.
Gönczy-Stieler iskolai atlasza. 2 frt 70 kr.

Torkos László. Magyar nyelv és irodalmi kézikönyv, a felsőbb leányiskolák számára. (Sajtó alatt.)
Sonnenfeld Zeigmond. Német nyelv és irodalmi kézikönyv a felsőbb leányiskolák számára. (Sajtó alatt.)
Nagy L. Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításában a népisk. I. és II. osztálya számára. Bolti ára 24, netto-ára 20 kr.
Nagy L. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában a népiskolák I. és II. osztálya számára. Bolti ára 20, netto-ára 16 kr.
Nagy L. Vezérkönyv a magyar nyelvtan tanításában a népiskolák III. és IV. osztálya számára. Bolti ára 32, netto-ára 26 kr.

Az utolsó három könyvmentől, ha 10-20 db. rendel- tetik, a kötőtől 10%, a kötetlentől 20% adatik.
Épülettervek.
Gönczy P. Népiskolai épülettervek. Bolti ára 1 frt 20 kr., netto-ára 1 frt.
Tantervek.
A népiskolák számára. 20 kr. (Kiadatott a vallás- és közokt. m. kir. miniszr. 1877. évi aug. hó 26-án 21678. sz. a kelt rendeletéből.)
A felső népisk. számára. 15 kr.
A polgári népisk. számára. 12 kr. (Kiadatott a vallás- és közokt. m. kir. miniszr. 1877. aug. hó 26-án 21678. sz. a kelt rendeletéből.)
A tanítóképzési szervezete. 15 kr.
A budapesti áll. polg. iskolai tanító- és tanítónőképez- dék tanterve. 10 kr.
Az áll. elemi tanító- és tanítónőképezdékek tanterve. 12 kr.

Nagy L. Nyelvtani gyakorlókönyv a népisk. II. osztálya számára. Bolti ára 8, netto-ára 6 kr.
Nagy L. Nyelvtani gyakorlókönyv a népisk. III. és IV. osztálya számára. Bolti ára 20, netto-ára 16 kr.
Dr. Emerichy-Kárpáti. Vezérkönyv a népiskolai földrajz- tanításban tanítók számára. Bolti ára 50, netto-ára 40 kr.
Dr. Emerichy-Kárpáti. Földrajzi eredménytár a népiskolák és ismételő iskolák számára. Bolti ára 8, netto-ára 6 kr.
Dr. Emerichy-Kárpáti. A lassz a vezérkönyv a népiskola földrajztanításban. Bolti ára 1 frt 25 kr., netto-ára 1 frt.
Maszák Hugó. I. Utmutató az elemi rajztanításban. Bolti ára 60, netto-ára 50 kr.
Maszák Hugó. II. Kivágott papírminták. Bolti ára 36 kr., netto-ára 30 kr.
Maszák-féle fali rajzminták (24 fali tábla). Bolti ára 1 frt 70 kr., netto-ára 1 frt 50 kr.

Szabályrendeletek az állami tanító- és tanítónőképez- dékben tartandó vizsgálatokról.
A népiskolák számára. 5 kr.
A felső nép- és polgári iskolák számára. 6 kr.
Az áll. el. és polgári iskolai tanító- és tanítónőképezdékek igazgatásáról 8 kr.
Az áll. elemi tanító- és tanítónőképezdékek tanterve. 12 kr.
A budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónő- képezdékek tanterve. 10 kr.
Szabályrendelet a közszéki nép-, felső nép- és polgári iskol. tanítók testületéke alakulásáról és ezek műkö- déséről. 5 kr.
A kereskedelmi iskolák szervezete 15 kr.
A budapesti m. kir. állami felsőbb leányiskola szerve- zete, részletes tanterve, rendtastási és fegyelmi szabály- zata. 25 kr.

Szemléleti képek.
Az első szállítmány tartalma:
1. Az emberi test részei. — 2. A házi állatok és néhány kutyafaj. — 3. A tölgyfa és makk termése. — 4. Az iskola udvara. — 5. A falusi piac. — 6. A földműves ősi foglalkozásai. — 7. A földműves téli foglalkozásai. — 8. A vásár. — 9. Marhavásár. — 10. Sertésvásár. — Mind a tíz kép bolti ára 6 frt 50 kr., netto-ára 5 frt 85 kr.
A második szállítmány tartalma:
1. Légi tűnemények. — 2. Alma- és körtefák. — 3. Parasztzoba belseje. — 4. Juhászat és sajt készítése. — 5. A földműves tavaszi foglalkozása. — 6. Konyhai életkép. — 7. Dió-, mogyoró-, gesztenye- és naspolyafák. — 8. Esti kép. — 9. Lóistálló belseje. — 10. A falu környéke és közlekedési eszközök. — Mind a 10 kép bolti ára 6 frt 50 kr., netto-ára 5 frt 85 kr.
Hartinger: I. Színezett fali táblák.
Az emberi test bonctana. 7 frt 50 kr.
A hazai mérges növények. (12 tábla.) 12 frt 60 kr.
Az ehető és mérges gombák. (12 tábla.) 12 frt 60 kr.
II. Gazdasági színezett táblázatok.
Alagcsövelés. 5. szám. 1 frt.

Népiskolai rendtartási nyomtatványok.
Felvételi napló. A minta 1 iv 5 kr.
Anyakönyv. B minta 1 iv 5 kr.
Mulasztási napló. C minta 1 iv 5 kr.
Nyilvántartási napló. D minta 1 iv 5 kr.
Képezdek számára.
Felvételi napló. A minta 1 iv 5 kr.
Anyakönyv. B minta 1 iv 5 kr.
Mulasztási napló. C minta 1 iv 5 kr.
A harmadik szállítmány tartalma:
1. Diszkeret és virágok. — 2. A nyírfa és feldolgozása. — 3. Szilva, cseresnye-, mandola, nyári s ősi barnaczkfák. — 4. Zöldes és gyümölcsös kert. — 5. Tehené- szet. — 6. Baromfiudvar. — 7. Különböző malmok. — 8. A fenyő feldolgozása. — 9. Kerégyártó és kovács. — Mind a tíz kép bolti ára 6 frt 50 kr., netto-ára 5 frt 85 kr.
A negyedik szállítmány tartalma:
1. Alföldi gazda udvar. — 2. Felföldi gazda udvara. — 3. A földműves nyári foglalkozása. — 4. Zöldespiac. — 5. Gyümölcstárlat. — 6. Fazekas és takács. — 7. Épülőfélben levő házak. — 8. Iskolaterem belseje. — 9. A búk- és gyertyánfa. — 10. Mocsáros vidék tájképe. — Mind a 10 kép bolti ára 6 frt 50 kr., netto-ára 5 frt 85 kr.
Tornatanítás. 1 frt 20 kr.
Utastás földgömbhöz. 60 kr.
Métermérték fali táblája szöveggel. 50 kr.
Rasch természetrajzi fali ábrák. 6 frt 60 kr.
Bopp természetrajzi fali ábrák. 4 frt.
Számológép golyókkal 141 centimeter. 6 frt.
Bopp métermértékek gyűjteménye. 5 frt.

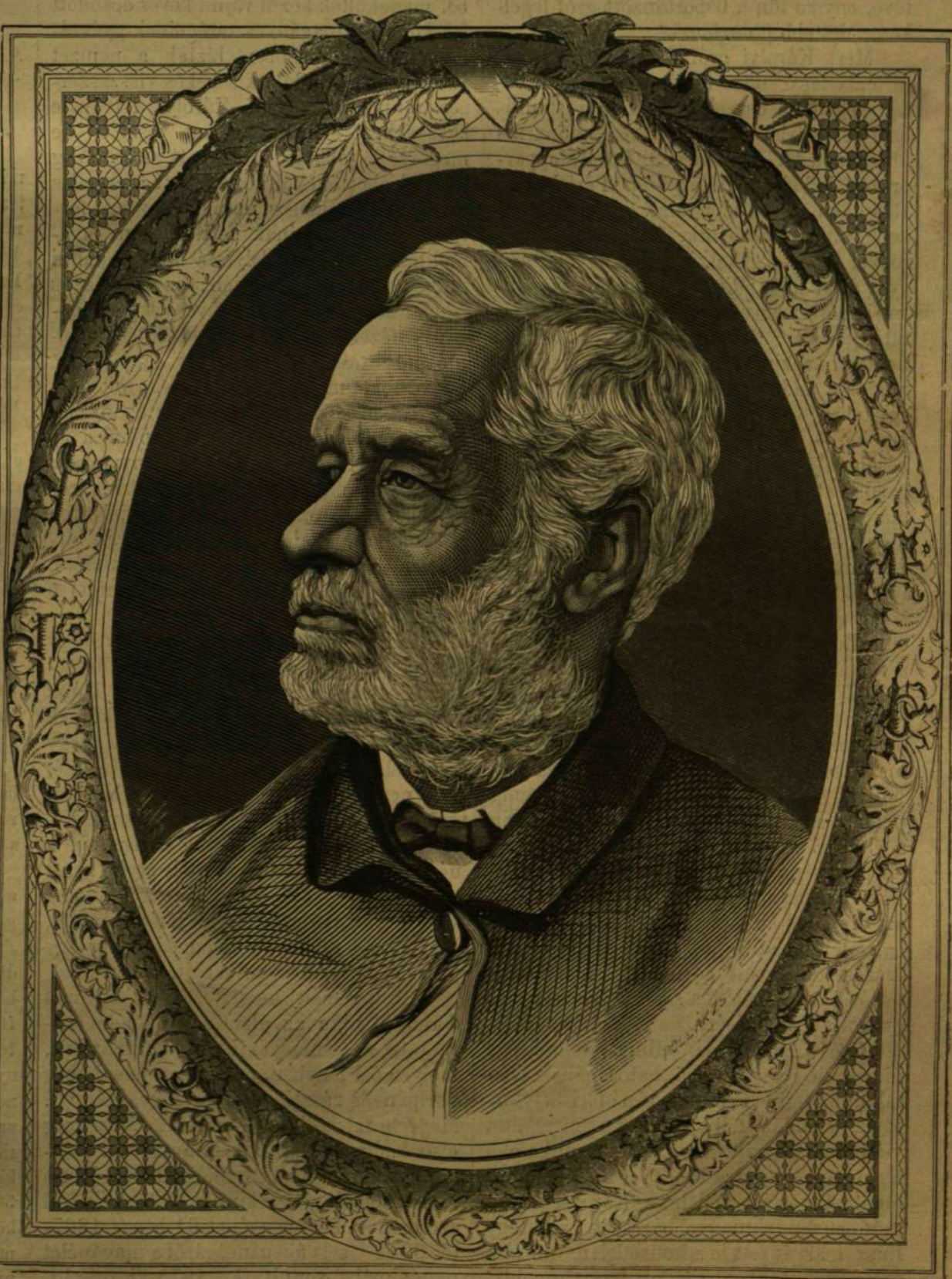

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre - 12 frt, félévre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre - 8 frt, félévre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre - 6 frt, félévre - 3 *

47. szám. — 1877. Budapest, november 25. XXIV. évfolyam.

IDŐSB GRÓF KÁROLYI ISTVÁN.

Egy valódi főúr, a legnemesebb szív, tőle tanultam ismerni a gazdagság becsét — e sokatmondó szókkal jellemzvé feledhetetlen Eötvösünk a férfit, kinek képével, születésnapja nyolczvanadik fordulója alkalmából, e lap homlokát díszítjük. Ismert név, kitörülhetetlen megörö- kítve magyszerű adakozásai által leg- első nemzeti intézeteink és társula- taink alapítóinak aranykönyvében. Is- mert jellem, mint nemzetével együtt küzdő, szenvedő és örvendő hazafi, bőkezű Maecenas és emberbarát, ki a jótékonyaság bibliai olajos korsóját a hazai irodalom és művészet fel- virágoztatására, a szenvedő emberiség megvigasztalására, több, mint két em- beröltön át, kifogyhatatlanul árasztá. Mesterét és társait tuléllő, csaknem utolsó tagja a nemes főri gárdának, melynek élén félszázad előtt Széche- nyi István gróf a nemzeti reform zászlaját kibontá, mely ajkain és tet- teiben a „noblesse oblige“ jellegét hirdetve, méltán követendő előképeül szolgált Magyarország ifjabb főri nemzedékének.

Idősb Károlyi István gróf, belső titkos tanácsos és cs. kir. kamarás, Szathmár, Bélték és Erdőd örökös ura és kapitánya, a magyar írói segély- egylet és a Szent István társulat elnöke, a magyar tud. akadémia igaz- gató tagja stb. 1797. november 18-án, Bécsben pillantá meg először a nap- világot. Legidősb fia volt gróf Károlyi Józsefnek, az ország egyik leggaz- dagabb mánásának, s testvérbátyja Lajos és György grófoknak. A piaris- ták pesti főgymnasiumában és a fővá- ros egyetemen végzé tanulmányait, kitünve tanulótársai soraiban jeles tehetségei és nemes szive által. Maga első az osztálysorozatban, költőpénzét már akkor szegény módu tanuló felsegélésére fordítá. Tanulmányai végeztével, a magyar

GRÓF KÁROLYI ISTVÁN.